

XXX – lecie
ZLOP
MONOGRAFIA

Spis treści

Przedmowa	3
Wstęp	4
Pierwsza dekada budowania wspólnoty. 1996–2005	8
Od Forum do Związku. Dojrzałość, partnerstwa i nowe wyzwania (2003–2005)	11
Rok 2005 – czas budowania partnerstw i wzmacniania głosu organizacji pozarządowych	15
Znaczenie pierwszej dekady działalności ZLOP	20
Druga dekada – czas rozwoju, profesjonalizacji i nowych możliwości	22
Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2006–2010	22
Człowiek w centrum działań	29
Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2009–2012	29
XV-lecie Związku – czas refleksji i dumy	31
Czas odpowiedzialności i budowania trwałych fundamentów (2011–2015)	33
Dojrzałość, ekonomia społeczna i budowanie kapitału obywatelskiego	36
Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2013–2015	36
Podsumowanie drugiej dekady działalności ZLOP (2006–2015)	39
Podsumowanie drugiej dekady działalności ZLOP (2006–2015)	40
Trzecia dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych	42
Czas dojrzałości, odpowiedzialności i nowych wyzwań (2016–2025). Kiedy doświadczenie staje się zobowiązaniem	42
Nowe pokolenie obywateli	42
Regionalny lider w czasach nowych wyzwań - lata 2019–2020	44
Pandemia COVID-19 – egzamin z odpowiedzialności, solidarności i siły wspólnoty	45
Wolontariat – energia, która zmienia świat i siła, która buduje wspólnotę	48
Tworzenie regionalnej sieci wolontariatu	49
Wolontariat senioralny	50
Kapitał, którego nie da się zmierzyć	51
XXV - lecie wspólnej historii	52
W 2021 roku Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych świętował dwudziestopięciolecie działalności.	52
Po kryzysie. Lata 2022–2025 – odbudowa więzi, nowe wyzwania i społeczeństwo obywatelskie przyszłości	52
Gdy pomoc staje się odruchem	53
Nowe pokolenie aktywistów	53
Wolontariat jako fundament przyszłości	54

Współpraca zamiast rywalizacji.....	55
Społeczeństwo obywatelskie w czasach niepewności	55
Podsumowanie i strategia na przyszłość.....	56

Przedmowa

Słowo Prezesa

Wstęp

Organizacje pozarządowe stanowią jeden z najważniejszych filarów społeczeństwa obywatelskiego. Ich działalność opiera się na dobrowolnym zaangażowaniu obywateli, którzy podejmują inicjatywy służące realizacji celów społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, charytatywnych, ekologicznych czy sportowych. Współcześnie organizacje pozarządowe odgrywają istotną rolę w realizacji polityki społecznej państwa, uzupełniając działania administracji publicznej oraz sektora prywatnego. Z tego względu sektor pozarządowy określany jest mianem „trzeciego sektora”, obok sektora publicznego i sektora rynkowego.

Znaczenie organizacji pozarządowych stale wzrasta. W ostatnich latach obserwuje się rozwój nowych form aktywności obywatelskiej związanych z pomocą osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, migrantom, osobom wykluczonym społecznie oraz działaniami na rzecz ochrony środowiska i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Geneza organizacji pozarządowych

Początki organizacji pozarządowych sięgają starożytności, kiedy funkcjonowały różnego rodzaju bractwa, wspólnoty religijne i organizacje dobroczynne. W Europie szczególny rozwój działalności społecznej nastąpił w XIX wieku wraz z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego oraz idei samopomocy społecznej.

Na ziemiach polskich pierwsze organizacje społeczne zaczęły powstawać już w okresie zaborów. Ich działalność była często związana z podtrzymywaniem tożsamości narodowej, działalnością edukacyjną oraz pomocą osobom ubogim. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku nastąpił dynamiczny rozwój stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych. Powstawały organizacje o charakterze naukowym, kulturalnym, sportowym, charytatywnym i zawodowym. Rozwój sektora pozarządowego został zahamowany przez II wojnę światową oraz okres Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Władze komunistyczne ograniczały niezależną aktywność

obywatelską, a wiele organizacji zostało rozwiązanych lub podporządkowanych państwu. Dopiero przemiany demokratyczne po 1989 roku stworzyły warunki do swobodnego zrzeszania się obywateli i odrodzenia organizacji społecznych.

Po transformacji ustrojowej nastąpił prawdziwy rozwój trzeciego sektora. Odtworzono wiele organizacji działających przed wojną, a jednocześnie powstały tysiące nowych fundacji i stowarzyszeń odpowiadających na współczesne potrzeby społeczne. Wśród nich znalazły się organizacje zajmujące się pomocą osobom starszym, osobom bezdomnym, osobom uzależnionym, osobom z niepełnosprawnościami, a także organizacje ekologiczne i zajmujące się ochroną praw człowieka.

Pojęcie i charakterystyka organizacji pozarządowych

Podstawową definicję organizacji pozarządowej zawiera ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z art. 3 ust. 2 tej ustawy organizacjami pozarządowymi są podmioty niebędące jednostkami sektora finansów publicznych oraz nie działające w celu osiągnięcia zysku, utworzone na podstawie przepisów ustaw. Do najważniejszych form organizacji pozarządowych należą fundacje i stowarzyszenia.

Cechami charakterystycznymi organizacji pozarządowych są:

- dobrowolność uczestnictwa,
- samorządność,
- niezależność od administracji publicznej,
- niezarobkowy charakter działalności,
- realizacja celów społecznie użytecznych,
- opieranie działalności na zaangażowaniu obywateli i wolontariuszy.

Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego, a także działalność gospodarczą, jednak osiągnięte dochody muszą być przeznaczane na realizację celów statutowych.

Zadania organizacji pozarządowych

Zakres działalności organizacji pozarządowych jest bardzo szeroki. Obejmuje praktycznie wszystkie obszary życia społecznego. Szczególne znaczenie mają działania związane z pomocą społeczną, ochroną zdrowia, edukacją oraz integracją społeczną.

Do najważniejszych zadań organizacji pozarządowych należą:

Zadania społeczne

Organizacje pozarządowe realizują liczne działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia. Prowadzą domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, centra integracji społecznej, schroniska dla osób bezdomnych oraz placówki wsparcia dziennego. Coraz większe znaczenie mają organizacje wspierające seniorów i osoby cierpiące na choroby otępienne, w tym chorobę Alzheimera.

Zadania edukacyjne

Wiele organizacji prowadzi szkoły, przedszkola, żłobki, organizuje kursy, szkolenia, warsztaty oraz programy stypendialne. Organizacje te wspierają rozwój kapitału społecznego i podnoszenie kwalifikacji obywateli.

Zadania charytatywne

Do najbardziej znanych organizacji prowadzących działalność charytatywną należą m.in. Polski Czerwony Krzyż, Caritas Polska, Polska Akcja Humanitarna oraz Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Organizacje te prowadzą pomoc materialną, medyczną i humanitarną zarówno w kraju, jak i za granicą.

Zadania związane z ochroną praw człowieka

Istotną rolę pełnią organizacje monitorujące przestrzeganie praw człowieka oraz wspierające osoby narażone na dyskryminację. W Polsce znaczącą pozycję zajmuje m.in. Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Zadania ekologiczne

Organizacje ekologiczne prowadzą działania edukacyjne, promują ochronę środowiska oraz uczestniczą w procesach konsultacyjnych dotyczących inwestycji wpływających na środowisko naturalne.

Organizacje pozarządowe a administracja publiczna

Współczesny model funkcjonowania państwa zakłada ścisłą współpracę administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Organizacje uczestniczą w realizacji zadań publicznych poprzez konkursy ofert, granty oraz partnerstwa publiczno-społeczne.

Szczególne znaczenie ma ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która określa zasady współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do uchwalania rocznych programów współpracy z

organizacjami pozarządowymi oraz konsultowania projektów aktów prawa miejscowego dotyczących działalności tych organizacji.

W wielu województwach funkcjonują także wojewódzkie rady działalności pożytku publicznego, których zadaniem jest reprezentowanie interesów sektora obywatelskiego wobec władz samorządowych. Przykładem jest Rada Pożytku Publicznego Województwa Lubuskiego powołana w wyniku współpracy organizacji pozarządowych i samorządu województwa.

Podstawy prawne funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce

Najważniejsze akty prawne regulujące działalność organizacji pozarządowych to:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku.
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
3. Ustawa Prawo o stowarzyszeniach z 7 kwietnia 1989 r.
4. Ustawa o fundacjach z 6 kwietnia 1984 r.
5. Ustawa o rachunkowości.
6. Ustawa o finansach publicznych.
7. Ustawa o ekonomii społecznej z 2022 r.

Konstytucja RP gwarantuje obywatelom wolność zrzeszania się, co stanowi fundament funkcjonowania sektora pozarządowego.

Najważniejszym aktem prawnym pozostaje jednak ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego, funkcjonowania organizacji pożytku publicznego (OPP), współpracy z administracją publiczną oraz wolontariatu. Aktualnie obowiązuje tekst jednolity ustawy ogłoszony w 2025 roku.

Aktualne kierunki rozwoju sektora pozarządowego

W ostatnich latach organizacje pozarządowe coraz częściej realizują projekty finansowane ze środków europejskich, w szczególności w ramach programów Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Funduszy Europejskich dla Rozwoju Regionalnego oraz programów regionalnych.

Rosnące znaczenie mają działania związane z:

- deinstytucjonalizacją usług społecznych,
- wsparciem seniorów,
- opieką długoterminową,
- ekonomią społeczną,
- aktywizacją osób wykluczonych społecznie,

- integracją migrantów i uchodźców,
- cyfryzacją usług społecznych,
- rozwojem wolontariatu.

W 2025 i 2026 roku prowadzone były również prace nad nowelizacją ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, których celem jest uproszczenie współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi oraz dostosowanie przepisów do współczesnych wyzwań społecznych.

Organizacje pozarządowe są nieodłącznym elementem demokratycznego państwa prawa i społeczeństwa obywatelskiego. Ich działalność przyczynia się do rozwiązywania problemów społecznych, aktywizacji obywateli oraz budowania kapitału społecznego. W Polsce sektor pozarządowy przeszedł długą drogę od działalności dobroczynnej i patriotycznej XIX wieku, przez okres ograniczeń w czasach PRL, aż do współczesnego dynamicznego rozwoju po 1989 roku.

Obecnie organizacje pozarządowe pełnią rolę partnera administracji publicznej w realizacji zadań społecznych, edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych. Rozwój wolontariatu, ekonomii społecznej oraz nowych form wsparcia społecznego sprawia, że ich znaczenie będzie w kolejnych latach jeszcze większe. Stanowią one bowiem jeden z najważniejszych mechanizmów aktywizacji obywateli i budowania solidarności społecznej w nowoczesnym państwie.

Pierwsza dekada budowania wspólnoty. 1996–2005

Historia Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych jest historią ludzi, którzy uwierzyli, że wspólne działanie ma sens. To opowieść o społecznikach, liderach lokalnych inicjatyw, wolontariuszach i działaczach organizacji pozarządowych, którzy w czasach dynamicznych przemian społecznych i gospodarczych postanowili stworzyć przestrzeń współpracy dla rozwijającego się sektora obywatelskiego województwa lubuskiego.

Trzydzieści lat działalności to dobry moment, aby zatrzymać się na chwilę i spojrzeć wstecz. Historia Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych nie zaczęła się jednak od wielkich projektów, rozbudowanych struktur czy profesjonalnych biur. Zaczęła się od ludzi. Od ich wiary, że razem można zrobić więcej. Od przekonania, że aktywność obywatelska ma sens i że

organizacje społeczne, działając wspólnie, mogą skuteczniej odpowiadać na potrzeby mieszkańców regionu.

Pierwsza dekada działalności ZLOP była czasem pionierskim. Był to okres budowania fundamentów społeczeństwa obywatelskiego w województwie lubuskim, czas poszukiwania partnerów, zdobywania doświadczeń i tworzenia przestrzeni współpracy pomiędzy organizacjami, które wcześniej często działały osobno. Dziś, po latach, można powiedzieć, że był to czas odwagi, społecznej energii i konsekwentnego budowania czegoś, czego wcześniej w regionie nie było. Za symboliczny początek tej historii uznaje się 16 listopada 1996 roku. W zielonogórskim klubie studenckim „U Ojca” spotkali się przedstawiciele siedemnastu organizacji społecznych. Było to zebranie założycielskie Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Zielonogórskiego. Niewiele osób mogło wówczas przewidzieć, że to spotkanie stanie się początkiem organizacji, która przez kolejne dziesięciolecia będzie integrować i reprezentować lubuski trzeci sektor. Kilka tygodni później, 5 grudnia 1996 roku, odbyło się Walne Zebranie Założycielskie Forum Inicjatyw Pozarządowych – Obywatelskich Województwa Zielonogórskiego. To właśnie wtedy grupa społeczników reprezentujących różnorodne środowiska zdecydowała się połączyć siły. Wśród nich byli działacze organizacji sportowych, społecznych, edukacyjnych i kulturalnych. Łączyło ich przekonanie, że organizacje pozarządowe powinny mieć wspólną reprezentację i wspólnie zabiegać o rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Już od samego początku Forum miało charakter otwarty. Nie było organizacją tworzoną dla własnych potrzeb, lecz dla środowiska społeczników i organizacji działających w regionie. W styczniu 1997 roku odbyło się pierwsze walne zebranie nowo powstałego Forum, w którym uczestniczyli przedstawiciele dwudziestu sześciu organizacji pozarządowych. Tak duże zainteresowanie pokazało, że potrzeba integracji była realna i powszechnie odczuwana.

Pierwsze lata działalności upływały pod znakiem organizowania struktur, wypracowywania zasad współpracy oraz budowania wzajemnego zaufania. Dzisiaj może wydawać się to oczywiste, jednak w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych organizacje pozarządowe w Polsce dopiero uczyły się funkcjonowania w nowych realiach demokratycznego państwa. Brakowało doświadczeń, wzorców i sprawdzonych rozwiązań. Tym bardziej cenna była możliwość wymiany wiedzy i wzajemnego wspierania się. Od początku liderzy Forum rozumieli, że rozwój organizacji społecznych wymaga nie tylko zaangażowania lokalnego, ale także budowania relacji z partnerami zewnętrznymi. Już w 1997 roku Forum przystąpiło jako członek założyciel

do Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych WRZOS. Był to ważny krok, który otwierał drogę do współpracy ogólnopolskiej i pozwalał lubuskim organizacjom uczestniczyć w debacie dotyczącej rozwoju sektora obywatelskiego w Polsce. Równolegle rozwijano współpracę międzynarodową. Bliskość granicy sprawiała, że naturalnym partnerem były organizacje niemieckie. W kolejnych latach nawiązywano kontakty z miastami i organizacjami po drugiej stronie Odry, ucząc się nowych metod działania oraz poznając rozwiązania stosowane w krajach Europy Zachodniej. Dla wielu lubuskich społeczników były to pierwsze doświadczenia współpracy międzynarodowej.

Istotnym elementem działalności Forum stała się edukacja. Organizowano szkolenia, spotkania informacyjne i warsztaty dla przedstawicieli organizacji społecznych. Dotyczyły one zarówno kwestii organizacyjnych, jak i pozyskiwania środków na działalność statutową. Był to czas, gdy dostęp do wiedzy nie był tak powszechny jak dziś. Każde szkolenie stawało się okazją do zdobywania kompetencji, które później przekładały się na rozwój lokalnych inicjatyw.

Forum systematycznie poszerzało swoje grono. Do organizacji dołączały kolejne stowarzyszenia działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, dzieci, młodzieży, osób starszych oraz mieszkańców lokalnych społeczności. Rosła nie tylko liczba członków, ale także różnorodność doświadczeń i obszarów działania. Dzięki temu Forum coraz pełniej odzwierciedlało bogactwo lubuskiego sektora pozarządowego. Przełom tysiącleci był okresem wzrostu znaczenia organizacji społecznych w życiu publicznym. Przedstawiciele Forum coraz częściej uczestniczyli w spotkaniach z władzami samorządowymi i administracją publiczną. Zaczęto dostrzegać, że organizacje pozarządowe są ważnym partnerem w rozwiązywaniu problemów społecznych i budowaniu lokalnego rozwoju. Szczególnie ważnym wydarzeniem było włączenie przedstawiciela Forum do Regionalnego Komitetu Sterującego. Oznaczało to, że głos organizacji społecznych zaczął być słyszalny również przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju regionu. Był to dowód na rosnące znaczenie środowiska obywatelskiego oraz efekt konsekwentnej pracy wielu osób zaangażowanych w działalność Forum.

W pierwszych latach XXI wieku coraz wyraźniej dojrzewała wizja organizacji, która nie będzie jedynie platformą spotkań, ale stanie się silnym reprezentantem całego sektora pozarządowego województwa lubuskiego. Podczas kolejnych walnych zebrań dyskutowano o przyszłości, nowych zadaniach i kierunkach rozwoju. Pojawiły się pomysły utworzenia banku informacji o organizacjach, profesjonalnego biura wsparcia, systemu poradnictwa oraz

rozwinęcia działalności szkoleniowej. Były to pomysły wyprzedzające swoją epokę. Wiele z nich stało się później standardem funkcjonowania organizacji wspierających sektor obywatelski. Wówczas jednak wymagały odwagi, wyobraźni i konsekwencji w działaniu.

Największą wartością tamtych lat byli jednak ludzie. Społecznicy, którzy poświęcali swój czas, energię i doświadczenie dla wspólnego dobra. Osoby pełniące funkcje w zarządzie, komisji rewizyjnej i organizacjach członkowskich tworzyły środowisko oparte na wzajemnym szacunku i przekonaniu, że rozwój społeczeństwa obywatelskiego jest wspólną odpowiedzialnością. To właśnie dzięki ich zaangażowaniu możliwe było przejście od niewielkiego forum organizacji do związku reprezentującego coraz szersze grono podmiotów społecznych. Była to droga wymagająca cierpliwości, ale przynosząca widoczne efekty. Z roku na rok rosła liczba członków, partnerów i podejmowanych inicjatyw. Wzrastała także rozpoznawalność organizacji oraz jej znaczenie dla rozwoju regionu.

Rok 2003 okazał się jednym z najważniejszych momentów pierwszej dekady działalności. To właśnie wtedy podjęto decyzję o przekształceniu Lubuskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych – Obywatelskich w Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Zmiana nazwy nie była jedynie formalnością. Symbolizowała dojrzewanie organizacji, rozszerzenie jej ambicji i gotowość do podejmowania nowych wyzwań. Powstanie ZLOP było naturalnym efektem kilku lat doświadczeń, sukcesów i wyciągniętych wniosków. Nowa organizacja otrzymała jasno określoną misję: integrowanie organizacji pozarządowych, zwiększanie skuteczności ich działania oraz wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Była to wizja ambitna, ale jednocześnie głęboko zakorzeniona w doświadczeniach pierwszych siedmiu lat działalności.

Od Forum do Związku. Dojrzałość, partnerstwa i nowe wyzwania (2003–2005)

Lata 2003–2005 były dla środowiska skupionego wokół Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych okresem szczególnym. Po kilku latach budowania podstaw współpracy między organizacjami społecznymi nadszedł czas umacniania pozycji, profesjonalizacji działań oraz wyznaczania nowych kierunków rozwoju. Był to moment, w którym wcześniejsze doświadczenia zaczęły przynosić wymierne rezultaty, a organizacja coraz wyraźniej zaznaczała swoją obecność zarówno w regionie, jak i poza jego granicami.

W grudniu 2003 roku podczas Nadzwyczajnego Walnego Zebrania podjęto decyzję, która na trwałe wpisała się w historię lubuskiego sektora obywatelskiego. Lubuskie Forum Inicjatyw Pozarządowych – Obywatelskich zostało przekształcone w Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Był to krok symboliczny, ale również niezwykle praktyczny. Oznaczał bowiem przejście od etapu tworzenia środowiska współpracy do etapu budowania silnej, rozpoznawalnej reprezentacji organizacji pozarządowych województwa lubuskiego. Nowa nazwa odzwierciedlała rzeczywisty charakter organizacji. ZLOP miał być nie tylko miejscem spotkań i wymiany doświadczeń, lecz także rzecznikiem interesów organizacji społecznych, partnerem dla administracji publicznej i platformą wspierającą rozwój inicjatyw obywatelskich. Była to odpowiedź na potrzeby środowiska, które stawało się coraz bardziej aktywne, różnorodne i świadome swojej roli w życiu społecznym regionu. W czasie obrad podsumowano dotychczasowe osiągnięcia. Siedem lat działalności pokazało, że konsekwentna praca nad integracją organizacji przynosi efekty. Coraz więcej stowarzyszeń i fundacji dostrzegało wartość wspólnego działania. Rozwijano współpracę, organizowano szkolenia, reprezentowano interesy organizacji społecznych wobec administracji publicznej oraz tworzone przestrzeń do wymiany wiedzy i doświadczeń.

Szczególnie istotne było podkreślenie misji, która od początku przyświecała organizacji. Jej fundamentem pozostawała integracja organizacji pozarządowych oraz zwiększanie skuteczności ich działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. W praktyce oznaczało to nie tylko wspieranie organizacji członkowskich, ale także budowanie klimatu współpracy, wzajemnego zaufania i solidarności pomiędzy podmiotami działającymi w różnych obszarach życia społecznego. W tym czasie coraz wyraźniej dostrzegano również potrzebę profesjonalizacji sektora pozarządowego. Działacze ZLOP wiedzieli, że sama społeczna pasja, choć niezwykle cenna, nie wystarczy do skutecznego funkcjonowania organizacji w zmieniających się warunkach. Potrzebne były nowe kompetencje, wiedza o zarządzaniu, umiejętność pozyskiwania funduszy oraz budowania partnerstw. Dlatego wśród strategicznych kierunków rozwoju znalazły się działania związane z poradnictwem, szkoleniami i tworzeniem systemu wsparcia dla organizacji członkowskich.

Ważnym osiągnięciem tego okresu było również zarejestrowanie organizacji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Choć z dzisiejszej perspektywy może wydawać się to jedynie formalnością, w rzeczywistości był to krok wzmacniający wiarygodność i stabilność funkcjonowania Związku.

Jednocześnie rozpoczęto działania zmierzające do uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego. Świadczyło to o dalekowzrocznym myśleniu władz organizacji, które dostrzegały potrzebę budowania trwałych podstaw rozwoju na kolejne lata.

Lata 2003–2005 to również okres dynamicznego wzrostu liczby członków. Do Związku przystępowały kolejne stowarzyszenia i organizacje społeczne, reprezentujące różnorodne środowiska oraz obszary aktywności. Rozszerzająca się sieć kontaktów sprawiała, że ZLOP stawał się coraz bardziej reprezentatywnym głosem lubuskiego sektora pozarządowego. Rosła nie tylko liczba członków, ale także poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za rozwój społeczeństwa obywatelskiego w regionie. Jednym z najważniejszych przedsięwzięć tego okresu był program „Akcja Człowiek”. Już sama nazwa projektu wskazywała, co pozostawało najważniejsze w działalności Związku – człowiek i jego potrzeby. Program stał się symbolem nowego etapu funkcjonowania organizacji, w którym coraz większą rolę odgrywały projekty realizowane we współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi. „Akcja Człowiek” była nie tylko przedsięwzięciem projektowym. Stanowiła również wyraz przekonania, że skuteczne działania społeczne wymagają współpracy ponad granicami, wymiany doświadczeń oraz wzajemnego uczenia się. Program pozwalał budować nowe kompetencje, rozwijać kontakty międzynarodowe i tworzyć rozwiązania odpowiadające na realne potrzeby społeczności lokalnych. W tym właśnie czasie szczególnego znaczenia nabrała współpraca polsko-niemiecka. Położenie województwa lubuskiego sprawiało, że kontakty transgraniczne były naturalnym kierunkiem rozwoju. ZLOP potrafił jednak wykorzystać ten potencjał w sposób wyjątkowo skuteczny. Współpraca z partnerami niemieckimi nie ograniczała się do okazjonalnych spotkań. Była budowana systematycznie, w oparciu o wzajemne zaufanie i wspólne cele.

Przełomowym wydarzeniem było podpisanie porozumienia o współpracy z Niemieckim Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii. Partnerstwo to otworzyło przed lubuskimi organizacjami nowe możliwości rozwoju. Dzięki niemu możliwa stała się wymiana doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk oraz wspólne planowanie działań społecznych. Współpraca ta miała wymiar bardzo konkretny. Organizowano spotkania robocze, wizyty studyjne oraz konsultacje dotyczące funkcjonowania organizacji społecznych po obu stronach granicy. Uczestnicy mogli obserwować rozwiązania stosowane przez partnerów niemieckich, a jednocześnie prezentować własne osiągnięcia i doświadczenia. Powstawały relacje oparte nie

tylko na formalnych porozumieniach, ale także na wzajemnym szacunku i autentycznej chęci współpracy.

Szczególnie cenne było zaangażowanie partnerów niemieckich w rozwijanie kontaktów pomiędzy konkretnymi organizacjami społecznymi. Dzięki temu współpraca nie pozostawała wyłącznie na poziomie instytucjonalnym, lecz przekładała się na działania realizowane przez organizacje zajmujące się pomocą rodzinom, dzieciom, młodzieży czy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. To właśnie w tym okresie nawiązano kontakty między organizacjami zajmującymi się ochroną praw dziecka, wsparciem rodzin oraz pomocą młodzieży. Wspólne inicjatywy pokazywały, że problemy społeczne nie znają granic państwowych, a skuteczne rozwiązania można wypracowywać dzięki współpracy i wymianie doświadczeń. Partnerstwo z organizacjami niemieckimi miało także znaczenie symboliczne. Kilkanaście lat wcześniej granica na Odrze była przede wszystkim granicą polityczną i mentalną. Tymczasem działania ZLOP pokazywały, że może stać się ona przestrzenią współpracy, dialogu i wspólnego działania na rzecz dobra społecznego. Był to ważny wkład organizacji w budowanie europejskiej wspólnoty opartej na wzajemnym zrozumieniu.

Pod koniec pierwszej dekady działalności ZLOP był już organizacją dojrzałą, posiadającą jasno określoną misję, rozbudowaną sieć partnerów i coraz większe doświadczenie w realizacji przedsięwzięć społecznych. Jednocześnie nie zatracił wartości, które towarzyszyły jego powstaniu. Nadal najważniejsi pozostawali ludzie – społecznicy, wolontariusze, liderzy organizacji oraz wszyscy ci, którzy wierzyli, że aktywność obywatelska może zmieniać rzeczywistość na lepszą. Pierwsza dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych była okresem budowania fundamentów. To wtedy powstały idee, relacje i rozwiązania, które stały się podstawą kolejnych sukcesów organizacji. Był to czas odwagi, społecznej energii i konsekwentnej pracy wielu osób, których zaangażowanie pozwoliło stworzyć jedną z najważniejszych organizacji parasolowych w regionie.

Po trzydziestu lat działalności, można powiedzieć, że pierwsza dekada była czymś więcej niż tylko początkiem historii ZLOP. Była okresem narodzin wspólnoty ludzi przekonanych, że współpraca jest silniejsza od podziałów, a społeczeństwo obywatelskie rozwija się tam, gdzie spotykają się odpowiedzialność, solidarność i gotowość do działania na rzecz innych.

Rok 2005 – czas budowania partnerstw i wzmacniania głosu organizacji pozarządowych

Rok 2005 był dla Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych okresem intensywnej pracy, rozwoju i budowania coraz silniejszej pozycji organizacji pozarządowych w regionie. To właśnie wtedy, 16 marca w Zielonej Górze, odbyło się Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków ZLOP, podczas którego podsumowano dotychczasowe działania i wyznaczono kierunki dalszego rozwoju. Był to czas, kiedy organizacje społeczne coraz odważniej zaznaczały swoją obecność w życiu publicznym, a współpraca pomiędzy samorządem, administracją i trzecim sektorem zaczynała nabierać nowego znaczenia. Członkowie ZLOP mieli świadomość, że tylko działając razem mogą skutecznie reprezentować interesy organizacji społecznych oraz wpływać na rozwój społeczeństwa obywatelskiego w województwie lubuskim. Podczas pierwszego walnego zebrania w 2004 roku prezes ZLOP Romuald Malinowski przedstawił sprawozdanie z działalności za rok 2004. Był to moment podsumowań, ale również okazja do pokazania, jak wiele udało się osiągnąć dzięki zaangażowaniu ludzi działających społecznie na rzecz mieszkańców regionu.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć była realizacja programu „Akcja Człowiek”, który powstał we współpracy z niemieckim partnerem – Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii. Projekt nie tylko umożliwił wymianę doświadczeń pomiędzy organizacjami z Polski i Niemiec, ale również pokazał, jak wiele można osiągnąć dzięki współpracy ponad granicami. Był to okres, w którym ZLOP konsekwentnie budował swoją pozycję jako organizacja otwarta na partnerstwa międzynarodowe i nowe rozwiązania społeczne.

Coraz lepiej układała się także współpraca z samorządami oraz administracją publiczną. ZLOP był postrzegany jako ważny partner reprezentujący środowisko organizacji pozarządowych. Rozwijano kontakty z urzędami gmin, powiatów oraz samorządem województwa, a głos organizacji społecznych stawał się coraz bardziej słyszalny podczas dyskusji o sprawach ważnych dla mieszkańców regionu. Szczególne miejsce w działalności Związku zajmowała współpraca międzynarodowa. W 2005 roku podpisano kolejne porozumienia z organizacjami działającymi w Brandenburgii. Nawiązano współpracę m.in. z organizacją AIDS-Hilfe Potsdam, zainteresowaną wspólnymi działaniami z Towarzystwem Rozwoju Rodziny w Zielonej Górze. Rozwijano również kontakty z organizacją Jugendhilfe Nord-

West Brandenburg zajmującą się pomocą dzieciom i młodzieży. Ważnym krokiem było także podpisanie porozumienia pomiędzy Terenowym Komitetem Ochrony Praw Dziecka, Stowarzyszeniem „Nasze Dzieci” oraz niemieckimi partnerami działającymi na rzecz młodych ludzi.

Te działania nie były jedynie formalnymi umowami. Za każdą z nich stali ludzie, którzy chcieli wspólnie rozwiązywać problemy społeczne, wymieniać doświadczenia i szukać nowych sposobów pomocy osobom potrzebującym wsparcia. Regularne spotkania przedstawicieli ZLOP i organizacji z Brandenburgii budowały wzajemne zaufanie oraz tworzyły fundament pod kolejne wspólne inicjatywy. Również Walne Zebranie było okazją do uporządkowania spraw organizacyjnych. Członkowie przyjęli zmiany w statucie, zaktualizowali wysokość składek członkowskich oraz dokonali zmian w składzie władz organizacji. Do Zarządu wybrana została Patrycja Maliszewska, natomiast do Komisji Rewizyjnej Kamila Greń. Były to decyzje, które miały przygotować organizację do nowych wyzwań i dalszego rozwoju. Patrząc w przyszłość, uczestnicy zebrania przyjęli ambitny plan działań na kolejny rok. Postanowiono kontynuować rozpoczęte projekty, rozwijać współpracę międzynarodową oraz wzmacniać promocję ZLOP. Szczególną uwagę poświęcono rozwojowi strony internetowej, która w tamtym czasie stawała się coraz ważniejszym narzędziem komunikacji i wymiany informacji. W planach znalazło się również wydanie informatora prezentującego organizacje członkowskie ZLOP. Pomysł ten miał służyć nie tylko promocji działań społecznych, ale także budowaniu wzajemnej współpracy pomiędzy organizacjami działającymi w różnych częściach województwa.

Jednym z najbardziej wizjonerskich przedsięwzięć było rozpoczęcie działań zmierzających do wyłonienia reprezentacji organizacji pozarządowych na poziomie powiatowym i wojewódzkim. Organizowane szkolenia i spotkania miały przygotować środowisko pozarządowe do aktywnego uczestnictwa w tworzeniu regionalnych struktur dialogu obywatelskiego. Był to ważny krok na drodze do budowania silnej reprezentacji trzeciego sektora w województwie lubuskim. Dziś, z perspektywy czasu, rok 2005 można uznać za jeden z ważniejszych etapów rozwoju Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Był to czas budowania relacji, zdobywania doświadczeń międzynarodowych oraz wzmacniania pozycji organizacji społecznych jako ważnego partnera samorządu i administracji publicznej. To

właśnie wtedy powstawały fundamenty wielu działań, które w kolejnych latach przyczyniły się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w regionie lubuskim.

Pierwsza dekada działalności ZLOP przypadła na szczególny okres w historii Polski. Były to lata budowania samorządności, wzmacniania demokracji lokalnej i poszukiwania nowych form aktywności społecznej. W tym właśnie czasie organizacje pozarządowe zaczęły odgrywać coraz większą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz w integrowaniu mieszkańców wokół wspólnych spraw. Potrzebowały jednak reprezentacji, wsparcia i miejsca, w którym mogłyby wspólnie wypracowywać rozwiązania dla całego środowiska.

Tak narodziła się idea stworzenia organizacji skupiającej różnorodne stowarzyszenia i fundacje działające na terenie województwa. Od początku jej twórcom przyświecało przekonanie, że siła sektora pozarządowego tkwi nie tylko w aktywności pojedynczych organizacji, lecz przede wszystkim w zdolności do współpracy i wzajemnego wspierania się.

Pierwsze lata działalności były okresem budowania podstaw organizacyjnych oraz zdobywania doświadczeń. Tworzone były struktury, rozwijano współpracę pomiędzy organizacjami i stopniowo poszerzano grono członków. Z każdym kolejnym rokiem rosło przekonanie, że organizacje społeczne potrzebują wspólnego głosu w kontaktach z administracją publiczną oraz partnerami społecznymi. Bardzo szybko działalność Związku zaczęła wykraczać poza rolę platformy spotkań. Organizowano szkolenia, konsultacje i spotkania służące wymianie doświadczeń. Działacze społeczni zdobywali wiedzę dotyczącą zarządzania organizacją, pozyskiwania środków finansowych czy współpracy z instytucjami publicznymi. Dla wielu organizacji była to pierwsza okazja do poznania dobrych praktyk oraz nawiązania kontaktów z partnerami działającymi w innych częściach regionu.

Jednym z najważniejszych osiągnięć pierwszej dekady było konsekwentne budowanie środowiska wzajemnego zaufania. Organizacje reprezentujące różne obszary działalności społecznej zaczęły dostrzegać, że mimo odmiennych celów statutowych łączy je wspólna odpowiedzialność za rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Wspólnie poszukiwano odpowiedzi na pytania dotyczące przyszłości sektora pozarządowego, jego miejsca w życiu publicznym oraz sposobów skutecznego reprezentowania interesów organizacji społecznych. Szczególne znaczenie miało również otwarcie się na współpracę ponadregionalną i międzynarodową. Już na początku działalności dostrzeżono, że rozwój organizacji

pozarządowych wymaga korzystania z doświadczeń innych środowisk. Dzięki współpracy z organizacjami z różnych części Polski możliwe było poznawanie nowych metod działania oraz budowanie sieci kontaktów wykraczających poza granice województwa. Naturalnym kierunkiem rozwoju stała się także współpraca polsko-niemiecka. Położenie województwa lubuskiego sprawiało, że kontakty transgraniczne były nie tylko szansą, ale wręcz naturalnym elementem działalności społecznej. W kolejnych latach udało się stworzyć trwałe partnerstwa z organizacjami działającymi po stronie niemieckiej. Dzięki nim możliwa była wymiana doświadczeń, organizowanie wspólnych spotkań i rozwijanie projektów służących mieszkańcom obu regionów.

Przełomowym momentem pierwszej dekady był rok 2003, kiedy dotychczasowe Forum przekształciło się w Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Zmiana nazwy oznaczała znacznie więcej niż tylko formalne przekształcenie. Był to wyraz dojrzwania organizacji oraz rosnących ambicji środowiska pozarządowego. ZLOP miał stać się nie tylko miejscem współpracy, ale także reprezentantem organizacji społecznych wobec administracji publicznej, partnerem dla samorządów oraz inicjatorem działań służących rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. Nowa formuła organizacyjna pozwoliła jeszcze skuteczniej realizować przyjętą misję. Jej istotą było integrowanie organizacji pozarządowych, wspieranie ich rozwoju oraz tworzenie warunków do skuteczniejszego działania na rzecz mieszkańców regionu. Ważnym elementem tej misji stało się także rozwijanie poradnictwa, działalności szkoleniowej oraz reprezentowanie interesów organizacji członkowskich.

Szczególnym przedsięwzięciem tego okresu był program „Akcja Człowiek”. Sama nazwa projektu doskonale oddawała filozofię działania Związku – w centrum wszystkich inicjatyw znajdował się człowiek i jego potrzeby. Program realizowany był przy współpracy z Niemieckim Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii i stał się jednym z najważniejszych przykładów skutecznej współpracy międzynarodowej. Celem projektu było nie tylko wzmacnianie kompetencji organizacji pozarządowych, ale również tworzenie nowych inicjatyw społecznych, rozwijanie poradnictwa oraz budowanie partnerstw pomiędzy organizacjami działającymi po obu stronach granicy. Dzięki programowi udało się uruchomić specjalistyczne grupy tematyczne zajmujące się problematyką osób z niepełnosprawnościami, wsparciem rodzin oraz przeciwdziałaniem uzależnieniom i wykluczeniu społecznemu. Program przyniósł wymierne rezultaty. Powstały nowe organizacje społeczne, zwiększyła się liczba członków ZLOP,

rozwinęto system doradztwa dla organizacji pozarządowych, a także stworzono warunki do bardziej aktywnej współpracy z administracją publiczną. Co równie ważne, uczestnicy projektu zyskali poczucie, że nie są sami w swojej działalności i mogą liczyć na wsparcie środowiska.

W tym samym czasie ZLOP coraz mocniej angażował się w tworzenie mechanizmów współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a samorządami. Szczególnie ważnym przedsięwzięciem były inicjatywy związane z tworzeniem Powiatowych Rad Organizacji Pozarządowych. Ich celem było budowanie lokalnej reprezentacji organizacji społecznych oraz wzmacnianie dialogu obywatelskiego na poziomie powiatów. Pierwsze fora organizacji pozarządowych organizowane w różnych częściach województwa pokazały, jak duża jest potrzeba integracji środowiska. Spotkania te gromadziły przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji i grup społecznych, którzy wspólnie dyskutowali o problemach, możliwościach rozwoju oraz współpracy z administracją samorządową. Efektem tych działań było powstawanie rad organizacji pozarządowych oraz inicjatyw wspierających rozwój lokalnego sektora obywatelskiego.

Działania podejmowane przez ZLOP wpisywały się w szersze przemiany zachodzące w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej. Organizacje społeczne stanęły przed nowymi wyzwaniami związanymi z pozyskiwaniem środków europejskich, realizacją projektów oraz uczestnictwem w tworzeniu polityk publicznych. Związek starał się przygotować swoje organizacje członkowskie do tych zmian poprzez szkolenia, konsultacje oraz działania informacyjne. Pod koniec pierwszej dekady ZLOP był już organizacją rozpoznawalną, posiadającą szeroką sieć partnerów oraz znaczący dorobek programowy. Jednocześnie zachował swój najważniejszy charakter – pozostał organizacją tworzoną przez ludzi i dla ludzi. Nadal najważniejsze były potrzeby organizacji członkowskich, rozwój współpracy oraz budowanie społeczeństwa obywatelskiego opartego na solidarności i odpowiedzialności.

Patrząc dziś z perspektywy trzydziestu lat działalności, można stwierdzić, że pierwsza dekada była czasem tworzenia fundamentów. To właśnie wtedy powstały wartości, które do dziś stanowią podstawę funkcjonowania Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Był to okres pełen wyzwań, ale także ogromnej społecznej energii i wiary w sens wspólnego działania. Największym sukcesem tamtych lat było stworzenie trwałej wspólnoty ludzi zaangażowanych w sprawy społeczne. Wspólnoty, która potrafiła łączyć różnorodne środowiska, budować partnerstwa, inspirować do działania i skutecznie reprezentować interesy organizacji

pozarządowych. To właśnie dzięki wysiłkowi pionierów pierwszej dekady ZLOP mógł w kolejnych latach rozwijać swoją działalność i stawać się coraz ważniejszym uczestnikiem życia społecznego województwa lubuskiego.

Historia pierwszych dziesięciu lat pokazuje, że prawdziwa siła organizacji nie tkwi wyłącznie w liczbach, projektach czy strukturach. Jej źródłem są ludzie, którzy potrafią współpracować, dzielić się doświadczeniem i wspólnie budować lepszą przyszłość. Taka właśnie była pierwsza dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych – pełna zaangażowania, odpowiedzialności i wiary w moc społeczeństwa obywatelskiego.

Znaczenie pierwszej dekady działalności ZLOP

Pierwsza dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych była czasem tworzenia fundamentów pod wszystko to, czym organizacja stała się w kolejnych latach. Był to okres szczególny nie tylko w historii ZLOP, ale także w historii rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w województwie lubuskim. To właśnie w latach 1996–2005 powstały idee, wartości i kierunki działania, które przez następne dziesięciolecia wyznaczały charakter organizacji oraz jej miejsce w życiu społecznym regionu. Po latach, można dostrzec, że największym osiągnięciem tamtego okresu nie były pojedyncze projekty, wydarzenia czy inicjatywy. Największym sukcesem było stworzenie trwałej wspólnoty organizacji i ludzi, którzy uwierzyli, że współpraca przynosi więcej korzyści niż działanie w pojedynkę. W czasach, gdy sektor pozarządowy dopiero budował swoją pozycję w Polsce, ZLOP stał się miejscem spotkania różnych środowisk, doświadczeń i społecznych pasji.

Pierwsza dekada była okresem uczenia się dialogu, budowania wzajemnego zaufania i poszukiwania wspólnego języka pomiędzy organizacjami działającymi w różnych obszarach życia społecznego. Dzięki temu udało się stworzyć przestrzeń, w której obok siebie mogły funkcjonować organizacje zajmujące się pomocą społeczną, edukacją, kulturą, sportem, zdrowiem, wsparciem osób z niepełnosprawnościami czy aktywizacją lokalnych społeczności. Ta różnorodność stała się jedną z największych sił Związku. Szczególne znaczenie miało również budowanie reprezentacji środowiska pozarządowego wobec administracji publicznej i innych partnerów społecznych. ZLOP stopniowo stawał się rzecznikiem organizacji obywatelskich, zabiegając o ich potrzeby, promując ich dorobek i podkreślając znaczenie społecznego

zaangażowania dla rozwoju regionu. Dzięki temu organizacje pozarządowe zaczęły być coraz częściej postrzegane jako ważny partner w rozwiązywaniu problemów społecznych i tworzeniu lokalnych polityk publicznych. Nastąpił dostrzegalny rozwój współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej. Nawiązane partnerstwa, szczególnie z organizacjami niemieckimi, pozwoliły spojrzeć szerzej na rolę organizacji społecznych oraz korzystać z doświadczeń podmiotów funkcjonujących w innych krajach Europy. Było to niezwykle cenne doświadczenie, które otwierało nowe perspektywy i wzmacniało kompetencje lubuskiego sektora obywatelskiego.

Nie można jednak mówić o historii pierwszych dziesięciu lat ZLOP bez wspomnienia ludzi. To oni byli najważniejszym kapitałem organizacji. Społecznicy, wolontariusze, liderzy stowarzyszeń i fundacji, członkowie zarządów oraz komisji rewizyjnych poświęcali swój czas, wiedzę i energię dla realizacji wspólnych celów. Wiele działań realizowano dzięki ich determinacji, odpowiedzialności i wierze w sens pracy społecznej. To właśnie ich zaangażowanie pozwoliło przetrwać trudniejsze momenty, pokonywać bariery organizacyjne i konsekwentnie rozwijać Związek.

Dzisiaj, obchodząc jubileusz trzydziestolecia działalności, z wdzięcznością wspominamy wszystkich, którzy tworzyli pierwszą dekadę historii ZLOP. Ich praca stała się fundamentem kolejnych sukcesów, nowych projektów, partnerstw i inicjatyw. Dzięki nim Związek nie tylko przetrwał próbę czasu, ale rozwinął się w organizację rozpoznawalną, szanowaną i ważną dla całego regionu.

Pierwsza dekada była czasem marzeń zamienianych w rzeczywistość. Była okresem budowania od podstaw, uczenia się odpowiedzialności za wspólnotę i odkrywania siły współpracy. To właśnie wtedy narodziła się tożsamość Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych – organizacji, która od trzech dekad pozostaje miejscem spotkania ludzi zaangażowanych, otwartych i gotowych działać na rzecz dobra wspólnego. Historia pierwszych dziesięciu lat pokazuje, że trwałe zmiany społeczne nie rodzą się z wielkich deklaracji, lecz z codziennej, konsekwentnej pracy wielu osób. To lekcja, która pozostaje aktualna również dzisiaj i która może być inspiracją dla kolejnych pokoleń społeczników tworzących przyszłość Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych.

Druga dekada – czas rozwoju, profesjonalizacji i nowych możliwości

Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2006–2010

Kiedy Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych wkraczał w drugą dekadę swojej działalności, był już organizacją rozpoznawalną i cenioną w środowisku społecznym województwa lubuskiego. Za jego członkami pozostawały lata budowania podstaw współpracy, tworzenia struktur i zdobywania doświadczeń. Przed nimi otwierał się jednak nowy etap – czas profesjonalizacji, dynamicznego rozwoju projektowego oraz poszukiwania jeszcze skuteczniejszych sposobów wspierania organizacji pozarządowych i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Lata 2006–2010 były okresem szczególnym. Z jednej strony ZLOP nadal realizował swoją pierwotną misję integrowania środowiska obywatelskiego regionu, z drugiej zaś coraz odważniej sięgał po nowe instrumenty wsparcia, fundusze europejskie i partnerstwa, które pozwalały odpowiadać na zmieniające się potrzeby społeczne. Był to czas, w którym organizacja dojrzywała instytucjonalnie, stając się ważnym partnerem dla samorządów, administracji publicznej i organizacji społecznych w całym województwie. Już początek 2006 roku pokazał, że ZLOP rozwija się w szybkim tempie. Do Związku dołączały kolejne organizacje reprezentujące różnorodne środowiska i obszary działalności społecznej. Wśród nowych członków znajdowały się zarówno organizacje działające na rzecz osób potrzebujących wsparcia, jak i stowarzyszenia lokalne, edukacyjne czy rozwojowe. Rosnąca liczba członków była dowodem na to, że idea współpracy organizacji pozarządowych znajduje coraz szersze uznanie.

Jednocześnie ZLOP umacniał swoją pozycję na arenie ogólnopolskiej. Ważnym wydarzeniem było przyjęcie organizacji do grona członków Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Oznaczało to nie tylko prestiż, ale także możliwość aktywnego uczestniczenia w dyskusjach dotyczących rozwoju sektora obywatelskiego w Polsce. Dzięki temu głos lubuskich organizacji mógł być słyszany również na poziomie krajowym. W tych latach szczególnego znaczenia nabrała działalność skierowana do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. ZLOP konsekwentnie rozwijał inicjatywy wspierające osoby bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej oraz mieszkańców

mniej licznych miejscowości. W centrum uwagi zawsze pozostawał człowiek i jego potrzeby. To właśnie ta filozofia działania sprawiała, że kolejne projekty nie były jedynie zadaniami administracyjnymi, ale realną pomocą dla konkretnych osób.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć tego okresu było utworzenie Biura Doradztwa i Kariery dla Osób Niepełnosprawnych. Inicjatywa ta odpowiadała na potrzebę profesjonalnego wsparcia osób, które często napotykały bariery w dostępie do rynku pracy oraz życia społecznego. W biurze osoby z niepełnosprawnościami mogły korzystać z pomocy psychologicznej, porad prawnych, doradztwa zawodowego oraz wsparcia w planowaniu swojej przyszłości zawodowej. Było to rozwiązanie nowatorskie i niezwykle potrzebne, które spotkało się z dużym zainteresowaniem mieszkańców regionu. Rozwijając tę działalność, ZLOP aktywnie uczestniczył również w ogólnopolskim projekcie „Doradztwo i Kariera – ponadlokalna sieć aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami”. Dzięki współpracy ze Wspólnotą Roboczą Związków Organizacji Socjalnych WRZOS możliwe było stworzenie systemu wsparcia obejmującego doradztwo, pośrednictwo pracy, konsultacje specjalistyczne i warsztaty rozwojowe. Setki osób mogły dzięki temu uzyskać pomoc w powrocie na rynek pracy i odzyskaniu wiary we własne możliwości.

Ważnym obszarem działalności pozostawało także wspieranie organizacji członkowskich. Organizowano szkolenia dla liderów organizacji pozarządowych, wolontariuszy i osób zaangażowanych w działania społeczne. W czasach, gdy sektor obywatelski coraz częściej sięgał po fundusze europejskie, wiedza z zakresu zarządzania projektami, finansów czy współpracy międzysektorowej stawała się niezbędna. ZLOP skutecznie odpowiadał na te potrzeby, pomagając organizacjom rozwijać kompetencje i zwiększać skuteczność działań.

W latach 2007–2008 coraz wyraźniej widoczny był również rozwój działalności projektowej. Organizacja realizowała przedsięwzięcia finansowane ze środków samorządowych, krajowych oraz europejskich. Szczególne znaczenie miały projekty związane z aktywizacją zawodową, wolontariatem, integracją społeczną i wsparciem rodzin. Dzięki nim możliwe było nie tylko pozyskiwanie środków na działalność, ale przede wszystkim odpowiadanie na realne problemy mieszkańców województwa lubuskiego. W tym czasie ZLOP stał się również ważnym animatorem debaty o ekonomii społecznej. Przedstawiciele organizacji uczestniczyli w konferencjach, szkoleniach i spotkaniach poświęconych rozwojowi przedsiębiorczości społecznej, aktywizacji zawodowej oraz budowaniu partnerstw lokalnych. Coraz częściej

podkreślano, że organizacje pozarządowe nie są jedynie realizatorami działań pomocowych, ale także ważnym elementem rozwoju społecznego i gospodarczego regionu. Istotnym symbolem zmian zachodzących w organizacji było utworzenie Biura ZLOP. Rozwój projektów, wzrost liczby członków oraz coraz większa skala działalności wymagały profesjonalnego zaplecza organizacyjnego. Powstanie biura oznaczało nowy etap funkcjonowania Związku – bardziej uporządkowany, stabilny i przygotowany do realizacji dużych przedsięwzięć.

Lata 2008–2010 przyniosły także rozwój działań skierowanych do osób pozostających poza rynkiem pracy. Szczególne miejsce zajmowały tu projekty związane z funkcjonowaniem Klubów Integracji Społecznej. Inicjatywy takie jak „KIS na start” czy późniejsze działania rozwijające działalność klubu były odpowiedzią na potrzeby osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, osób z niepełnosprawnościami oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dzięki pracy specjalistów uczestnicy mogli korzystać z poradnictwa, warsztatów, szkoleń i indywidualnego wsparcia pomagającego odnaleźć się na rynku pracy i odbudować aktywność społeczną.

Znaczącym elementem działalności Związku pozostawała współpraca międzynarodowa. Partnerstwo z Niemieckim Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii było nie tylko okazją do wymiany doświadczeń, ale także źródłem inspiracji dla nowych działań. Spotkania, wizyty studyjne oraz wspólne projekty pozwalały poznawać rozwiązania stosowane po obu stronach granicy i budować trwałe relacje pomiędzy organizacjami społecznymi Polski i Niemiec. Współpraca ta miała szczególne znaczenie dla województwa lubuskiego, którego położenie sprzyjało rozwijaniu kontaktów transgranicznych. Dzięki zaangażowaniu ZLOP granica nie była przeszkodą, lecz przestrzenią współpracy i wzajemnego uczenia się. Powstawały partnerstwa, które później owocowały kolejnymi projektami i inicjatywami społecznymi.

W tych latach ZLOP coraz aktywniej uczestniczył także w kształtowaniu polityki społecznej regionu. Organizacja współpracowała z samorządami, urzędami, instytucjami rynku pracy oraz środowiskiem akademickim. Włączała się w konsultacje, opiniowanie dokumentów oraz tworzenie rozwiązań służących mieszkańcom województwa. Szczególnie ważne było zaangażowanie w działania na rzecz powołania rad działalności pożytku publicznego oraz wzmacnianie roli organizacji obywatelskich w dialogu z administracją publiczną.

Mimo następujących po sobie zmian organizacyjnych, nadal największą wartością pozostawali jednak ludzie. To dzięki zaangażowaniu działaczy społecznych, wolontariuszy, liderów organizacji członkowskich oraz pracowników realizujących projekty możliwe było osiągnięcie tak wielu sukcesów. Ich codzienna praca, często wykonywana z dala od rozgłosu, przyczyniała się do poprawy jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego i budowania silnego społeczeństwa obywatelskiego.

Druga dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych rozpoczęła się w szczególnym momencie. Za organizacją pozostawało już dziesięć lat doświadczeń, sukcesów, ale również trudnej pracy związanej z budowaniem środowiska obywatelskiego w województwie lubuskim. Lata dziewięćdziesiąte i pierwsze lata nowego wieku były czasem tworzenia fundamentów, integracji organizacji oraz poszukiwania własnej tożsamości. Rok 2006 otworzył natomiast nowy rozdział – okres profesjonalizacji, rozwoju instytucjonalnego i coraz większej obecności ZLOP w życiu społecznym regionu. Był to czas, w którym organizacja przestawała być wyłącznie federacją stowarzyszeń i fundacji. Coraz wyraźniej stawała się regionalnym liderem działań obywatelskich, rzecznikiem interesów organizacji pozarządowych oraz podmiotem zdolnym do realizacji dużych przedsięwzięć społecznych i edukacyjnych. Zmieniały się warunki funkcjonowania sektora pozarządowego. Polska od dwóch lat była członkiem Unii Europejskiej, pojawiały się nowe możliwości finansowania działań społecznych, a organizacje obywatelskie coraz częściej stawały się partnerami administracji publicznej. Dla ZLOP był to moment, który wymagał odwagi, wizji i gotowości do podejmowania nowych wyzwań.

Początek drugiej dekady działalności przyniósł dalszy rozwój struktur Związku. Do organizacji systematycznie przystępowały nowe stowarzyszenia i fundacje reprezentujące różne obszary aktywności społecznej. Wśród nich znajdowały się organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, seniorów, dzieci i młodzieży, organizacje sportowe, kulturalne oraz inicjatywy lokalne. Rosnąca liczba członków była czymś więcej niż statystycznym sukcesem. Stanowiła dowód zaufania do idei współpracy, którą od początku promował ZLOP. Coraz więcej społeczników dostrzegało, że wspólne działanie pozwala skuteczniej reprezentować interesy sektora pozarządowego, zdobywać środki finansowe oraz rozwijać kompetencje organizacyjne.

W kolejnych latach Związek stawał się coraz bardziej reprezentatywnym głosem lubuskiego trzeciego sektora. W jego szeregach spotykały się organizacje o różnej historii, wielkości i

profilu działania, ale wszystkie łączyło przekonanie, że rozwój społeczeństwa obywatelskiego wymaga współpracy ponad podziałami. To właśnie w tym okresie zaczęła kształtować się nowoczesna formuła ZLOP jako organizacji parasolowej, która nie tylko zrzesza swoich członków, ale również świadczy usługi wspierające ich rozwój. Patrząc z perspektywy czasu, można stwierdzić, że był to okres dynamicznego rozwoju. Organizacja nie tylko zwiększała liczbę członków i skalę działań, ale także zdobywała doświadczenie w realizacji projektów, rozwijała profesjonalne zaplecze oraz umacniała swoją pozycję jako reprezentanta sektora pozarządowego w regionie. Już wtedy wiadomo było, że Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych potrafi nie tylko integrować środowisko organizacji społecznych, ale również skutecznie odpowiadać na wyzwania współczesności. Był to czas, w którym organizacja weszła na drogę profesjonalizacji, zachowując jednocześnie wartości, które towarzyszyły jej od początku: solidarność, odpowiedzialność i przekonanie, że wspólne działanie może zmieniać rzeczywistość na lepszą

Jednym z najważniejszych wydarzeń tamtych lat było umacnianie pozycji ZLOP na poziomie krajowym. Szczególne znaczenie miało członkostwo w Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych oraz aktywna współpraca z Wspólnotą Roboczą Związków Organizacji Socjalnych WRZOS. Dzięki temu lubuskie organizacje mogły uczestniczyć w ogólnopolskiej debacie dotyczącej rozwoju sektora obywatelskiego. Dla ZLOP nie było to jedynie prestiżowe wyróżnienie. Członkostwo w strukturach krajowych oznaczało możliwość korzystania z doświadczeń innych organizacji, uczestnictwa w szkoleniach i konferencjach oraz wpływania na rozwiązania prawne dotyczące funkcjonowania organizacji pozarządowych. Przedstawiciele Związku coraz częściej uczestniczyli w spotkaniach ogólnopolskich, konsultacjach społecznych oraz pracach gremiów zajmujących się rozwojem polityki społecznej i działalności pożytku publicznego. Dzięki temu doświadczenia organizacji z województwa lubuskiego mogły być prezentowane na forum krajowym. Szczególną rolę odgrywała współpraca z WRZOS, która otwierała dostęp do nowych programów, partnerstw i inicjatyw realizowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Współpraca ta miała w kolejnych latach zaowocować realizacją wielu projektów dotyczących aktywizacji zawodowej i społecznej.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć tego okresu było uruchomienie Biura Doradztwa i Kariery dla Osób Niepełnosprawnych. Był to projekt, który doskonale odzwierciedlał filozofię działania ZLOP – pomoc miała prowadzić do samodzielności, aktywności i pełnego

uczestnictwa w życiu społecznym. W biurze osoby z niepełnosprawnościami mogły korzystać z pomocy psychologów, doradców zawodowych, prawników oraz specjalistów rynku pracy. Powstało miejsce, które nie ograniczało się do udzielania informacji, ale oferowało kompleksowe wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb.

Działalność Biura Doradztwa i Kariery szybko objęła wiele miejscowości województwa lubuskiego. Spotkania i konsultacje organizowano między innymi w Międzyrzeczu, Wschowie, Czerwieńsku, Kostrzynie nad Odrą, Sulechowie i Skwierzynie. Dzięki temu wsparcie docierało również do mieszkańców mniejszych miejscowości, którzy wcześniej często mieli ograniczony dostęp do specjalistycznych usług. Było to przedsięwzięcie pionierskie, które pokazywało, że organizacje pozarządowe mogą skutecznie uzupełniać system wsparcia publicznego, odpowiadając na potrzeby osób pozostających na marginesie życia społecznego.

Lata 2006–2008 były również okresem intensywnego korzystania z możliwości, jakie stwarzały fundusze europejskie. Dla wielu organizacji pozarządowych był to czas nauki nowych procedur, zasad zarządzania projektami i rozliczania środków publicznych. ZLOP szybko zrozumiał, że umiejętność pozyskiwania funduszy europejskich stanie się jednym z kluczowych warunków rozwoju organizacji obywatelskich. Rozpoczęto realizację projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz programów wspierających integrację społeczną. Nowe projekty pozwalały nie tylko zdobywać środki finansowe, ale przede wszystkim rozwijać profesjonalne kompetencje zespołu oraz organizacji członkowskich. Coraz większą wagę przywiązywano do monitorowania rezultatów, planowania działań i budowania trwałych efektów społecznych. To właśnie wtedy ZLOP zaczął funkcjonować jako organizacja projektowa zdolna do realizacji wieloletnich przedsięwzięć o zasięgu regionalnym.

Rosnąca liczba członków, rozwijające się projekty i coraz większa odpowiedzialność wymagały stworzenia stabilnego zaplecza organizacyjnego. Powstanie i rozwój Biura ZLOP było jednym z najważniejszych kroków w procesie profesjonalizacji organizacji. Dzięki niemu możliwe stało się skuteczniejsze zarządzanie projektami, prowadzenie doradztwa, organizowanie szkoleń oraz bieżące wspieranie organizacji członkowskich. Biuro stopniowo stawało się centrum aktywności sektora pozarządowego w regionie. To tutaj organizowano spotkania, konsultacje, szkolenia i działania projektowe. Dla wielu organizacji było ono pierwszym miejscem, do którego zwracano się po pomoc, poradę lub wsparcie przy realizacji nowych inicjatyw. Profesjonalizacja nie oznaczała jednak odejścia od społecznego charakteru organizacji. Wręcz

przeciwnie – pozwalała skuteczniej realizować misję opartą na współpracy i służbie lokalnym społecznościom.

W tamtym czasie jednym z najbardziej charakterystycznych elementów działalności ZLOP pozostawała współpraca polsko-niemiecka. Kontakty nawiązane jeszcze w latach dziewięćdziesiątych z Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii rozwijały się i nabierały coraz bardziej praktycznego wymiaru. Partnerzy spotykali się regularnie, wymieniali doświadczenia i wspólnie poszukiwali rozwiązań problemów społecznych. Dla wielu przedstawicieli organizacji członkowskich udział w wizytach studyjnych i projektach transgranicznych był pierwszą okazją do poznania funkcjonowania organizacji pozarządowych w Niemczech. Jednocześnie niemieccy partnerzy mogli poznawać doświadczenia polskich społeczników oraz obserwować dynamiczny rozwój sektora obywatelskiego w województwie lubuskim. Współpraca ta miała ogromne znaczenie edukacyjne. Pozwalała uczyć się nowych metod pracy, poznawać dobre praktyki oraz budować trwałe relacje międzyludzkie. Z biegiem lat stała się jednym z filarów działalności Związku.

Patrząc z perspektywy czasu, lata 2006–2008 były okresem przełomowym. To wtedy Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych przeszedł od etapu budowania środowiska do etapu budowania instytucji. Powstawały nowe projekty, rozwijały się struktury organizacyjne, przybywało członków i partnerów. Organizacja coraz skuteczniej reprezentowała sektor pozarządowy województwa lubuskiego, stając się rozpoznawalnym uczestnikiem życia publicznego regionu. Najważniejsze było jednak to, że mimo dynamicznego rozwoju ZLOP nie utracił swojej pierwotnej tożsamości. Nadal pozostawał organizacją tworzoną przez ludzi i dla ludzi. W centrum wszystkich działań pozostawał człowiek – jego potrzeby, marzenia i prawo do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

To właśnie ten fundament miał w kolejnych latach pozwolić Związkowi realizować jeszcze bardziej ambitne przedsięwzięcia i odgrywać coraz większą rolę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego województwa lubuskiego.

Człowiek w centrum działań

Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2009–2012

Jeżeli pierwsze lata drugiej dekady działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych były okresem budowania silnej organizacji i profesjonalnych struktur wsparcia dla trzeciego sektora, to lata 2009–2012 można określić mianem czasu, w którym najpełniej ujawniła się społeczna misja ZLOP. Wszystkie działania, projekty i inicjatywy realizowane w tym okresie miały wspólny mianownik – człowieka.

To właśnie człowiek, jego potrzeby, marzenia, problemy i potencjał znajdowały się w centrum zainteresowania organizacji. W kolejnych latach Związek nie tylko rozwijał swoją działalność instytucjonalną, ale przede wszystkim budował system wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób z niepełnosprawnościami, bezrobotnych, seniorów oraz mieszkańców małych miejscowości. Był to czas, w którym organizacja coraz wyraźniej stawiała się regionalnym centrum aktywizacji społecznej.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć realizowanych przez ZLOP w tym okresie był projekt „KIS na Start”. Dla wielu uczestników był on czymś znacznie więcej niż tylko programem finansowanym ze środków europejskich. Stał się początkiem drogi prowadzącej do odzyskania wiary we własne możliwości, aktywności społecznej i zawodowej. Kluby Integracji Społecznej tworzone przez Związek były odpowiedzią na problemy osób, które z różnych powodów znalazły się poza rynkiem pracy i głównym nurtem życia społecznego. Bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, problemy rodzinne czy długotrwała zależność od pomocy społecznej prowadziły często do utraty poczucia własnej wartości i społecznej izolacji. Działalność Klubów Integracji Społecznej opierała się na przekonaniu, że skuteczna pomoc nie może ograniczać się do jednorazowego wsparcia finansowego czy doraźnych działań. Potrzebne było tworzenie warunków umożliwiających odbudowę aktywności społecznej i zawodowej.

W ramach projektu uczestnicy korzystali z indywidualnego doradztwa zawodowego, konsultacji psychologicznych, pomocy prawnej oraz szkoleń zawodowych. Organizowano warsztaty rozwijające kompetencje społeczne, umiejętności komunikacyjne i zdolność poruszania się po rynku pracy. Dla wielu osób była to pierwsza od lat okazja do systematycznej pracy nad własnym rozwojem.

Największym sukcesem projektu były jednak konkretne ludzkie historie. Historie osób, które po latach bezrobocia znalazły zatrudnienie, podjęły naukę lub zaangażowały się w działalność społeczną. To właśnie one najlepiej pokazywały sens działań podejmowanych przez ZLOP.

W kolejnych latach rozwój Klubów Integracji Społecznej stał się jednym z filarów działalności organizacji. Powstawały nowe programy aktywizacyjne, a liczba uczestników systematycznie rosła. ZLOP konsekwentnie realizował ideę integracji społecznej rozumianej nie jako pomoc wyręczająca, lecz wspierająca rozwój samodzielności. Projekty kierowane były do osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Ich celem było nie tylko zdobycie kwalifikacji zawodowych, ale również odbudowanie poczucia sprawczości i odpowiedzialności za własne życie. Ważnym elementem tych działań były szkolenia zawodowe odpowiadające na potrzeby lokalnego rynku pracy. Uczestnicy zdobywali nowe kwalifikacje, odbywali praktyki i staże zawodowe, a także korzystali ze wsparcia pośredników pracy. Związek stopniowo budował model aktywizacji społecznej, który łączył pomoc psychologiczną, edukację, doradztwo i praktyczne przygotowanie do zatrudnienia. Model ten w kolejnych latach stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych obszarów działalności organizacji.

Od początku swojego istnienia ZLOP angażował się w działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami, jednak lata 2009–2012 przyniosły wyjątkowo intensywny rozwój tego obszaru działalności. Kontynuowano funkcjonowanie Biura Doradztwa i Kariery dla Osób Niepełnosprawnych, które stało się jednym z najważniejszych punktów wsparcia w regionie. Z pomocy specjalistów korzystały setki osób poszukujących informacji dotyczących zatrudnienia, edukacji, rehabilitacji czy funkcjonowania w życiu społecznym. Biuro oferowało kompleksowe wsparcie obejmujące poradnictwo psychologiczne, prawne i zawodowe. Organizowano warsztaty aktywizacyjne, spotkania grupowe oraz indywidualne konsultacje pomagające osobom z niepełnosprawnościami odnaleźć swoje miejsce na rynku pracy.

Szczególną wartością tych działań było ich indywidualne podejście do uczestników. Każda osoba miała możliwość skorzystania z pomocy dostosowanej do własnych potrzeb i możliwości. Dzięki temu wsparcie stawało się skuteczne i realnie wpływało na poprawę jakości życia beneficjentów. W tym czasie ZLOP współpracował również z wieloma organizacjami reprezentującymi środowisko osób z niepełnosprawnościami, wzmacniając ich potencjał organizacyjny i wspierając realizację lokalnych inicjatyw.

Jednym z najbardziej charakterystycznych projektów realizowanych w tym okresie była „Akcja Człowiek”. Program ten doskonale oddawał filozofię działania Związku, zgodnie z którą rozwój społeczny powinien opierać się na współpracy, solidarności i szacunku dla każdego człowieka. Projekt realizowany był we współpracy z partnerami niemieckimi, przede wszystkim z Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii. Dzięki temu możliwe było tworzenie wspólnych inicjatyw, wymiana doświadczeń oraz budowanie trwałych relacji pomiędzy organizacjami działającymi po obu stronach Odry. „Akcja Człowiek” obejmowała działania edukacyjne, szkoleniowe i integracyjne. Jej uczestnicy mieli możliwość poznawania nowych metod pracy społecznej oraz korzystania z doświadczeń organizacji funkcjonujących w innych warunkach kulturowych i organizacyjnych.

Program przyczynił się do powstania wielu partnerstw lokalnych i transgranicznych. W praktyce oznaczało to wspólne projekty, wizyty studyjne oraz rozwijanie współpracy pomiędzy organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną, edukacją i wsparciem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rosnąca liczba projektów oraz coraz większe doświadczenie zespołu pozwoliły ZLOP tworzyć nowoczesne formy wsparcia organizacji społecznych i mieszkańców regionu. W różnych częściach województwa rozwijano ośrodki doradcze, które świadczyły usługi dla organizacji pozarządowych, grup nieformalnych oraz osób potrzebujących wsparcia. Ich działalność obejmowała pomoc prawną, księgową, organizacyjną i projektową. Ośrodki te stawały się lokalnymi centrami aktywności obywatelskiej. Organizowano w nich szkolenia, konsultacje, spotkania networkingowe oraz działania integrujące środowisko organizacji pozarządowych.

Dzięki ich funkcjonowaniu wsparcie nie koncentrowało się wyłącznie w Zielonej Górze czy Gorzowie Wielkopolskim. Docierało również do mniejszych miejscowości, gdzie organizacje często miały ograniczony dostęp do specjalistycznej wiedzy i usług doradczych.

XV-lecie Związku – czas refleksji i dumy

Rok 2011 był dla ZLOP rokiem szczególnym. Organizacja obchodziła piętnastolecie swojej działalności. Jubileusz stał się okazją do podsumowania osiągnięć oraz refleksji nad drogą, jaką przeszło środowisko organizacji pozarządowych województwa lubuskiego. Podczas uroczystości przypomniano historię Związku, jego najważniejsze projekty oraz ludzi, którzy

przez lata tworzyli organizację. Szczególnie podkreślano fakt, że z niewielkiej inicjatywy kilkunastu organizacji ZLOP przekształcił się w jedną z największych organizacji parasolowych w regionie. Był to efekt wieloletniej pracy społeczników, wolontariuszy i liderów lokalnych organizacji. Jubileusz miał jednak nie tylko wymiar historyczny. Był również momentem wyznaczania nowych celów i kierunków rozwoju. Coraz wyraźniej dostrzegano potrzebę dalszej profesjonalizacji działań oraz wzmacniania potencjału organizacji członkowskich.

Obchody XV-lecia Związku miały szczególny charakter. Były okazją do podsumowania osiągnięć, ale również do spojrzenia w przyszłość. Podczas konferencji poświęconej dobrym praktykom organizacji pozarządowych w pomocy osobom z niepełnosprawnościami podkreślano, że rozwój sektora obywatelskiego nie jest dziełem pojedynczych osób czy instytucji. To proces wymagający cierpliwości, konsekwencji i umiejętności budowania partnerstw.

W ciągu piętnastu lat liczba organizacji zrzeszonych w Związku wzrosła z siedemnastu do niemal stu. Był to nie tylko dowód zaufania, ale także potwierdzenie, że organizacje pozarządowe dostrzegają wartość wspólnego działania. Coraz więcej stowarzyszeń i fundacji przekonywało się, że razem łatwiej zdobywać środki, rozwijać kompetencje, realizować projekty oraz reprezentować interesy środowiska wobec administracji publicznej.

Lata 2009–2012 były okresem dynamicznego rozwoju Związku jako federacji organizacji społecznych. Do ZLOP przystępowały kolejne stowarzyszenia i fundacje reprezentujące różnorodne środowiska oraz obszary działalności. Rosta nie tylko liczba członków, ale również ich aktywność. Organizacje coraz częściej angażowały się w realizację wspólnych projektów, uczestniczyły w szkoleniach oraz współtworzyły inicjatywy regionalne. Dzięki temu ZLOP stawał się rzeczywistą platformą współpracy i wymiany doświadczeń. Organizacje mogły korzystać ze wspólnego potencjału, wzajemnie się wspierać i wspólnie odpowiadać na wyzwania stojące przed sektorem obywatelskim. W efekcie powstała silna sieć współpracy obejmująca niemal całe województwo lubuskie.

Lata 2009–2012 były okresem, w którym Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych osiągnął organizacyjną dojrzałość. Rozwój Klubów Integracji Społecznej, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, realizacja projektów transgranicznych oraz rozbudowa sieci organizacji członkowskich sprawiły, że ZLOP stał się jednym z najważniejszych podmiotów obywatelskich w regionie. Druga część drugiej dekady miała pokazać, że doświadczenia

zdobyte w tych latach staną się fundamentem dla jeszcze większych przedsięwzięć, jakie ZLOP podejmie w kolejnych latach swojej działalności.

Czas odpowiedzialności i budowania trwałych fundamentów (2011–2015)

Piętnaście lat od chwili powstania Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych było nie tylko okazją do świętowania jubileuszu, ale także momentem refleksji nad drogą, którą przeszło środowisko organizacji obywatelskich w województwie lubuskim. Gdy w grudniu 2011 roku odbywały się uroczystości piętnastolecia ZLOP, trudno było nie dostrzec ogromnej zmiany, jaka dokonała się od czasów pierwszych spotkań kilkunastu organizacji społecznych. Związek był już wówczas organizacją o ugruntowanej pozycji, rozpoznawalnym partnerem dla samorządów, instytucji publicznych oraz organizacji społecznych w całym regionie. Jednak największą wartością tego jubileuszu nie były liczby ani statystyki. Byli nią ludzie. Społecznicy, wolontariusze, liderzy lokalnych inicjatyw i przedstawiciele organizacji członkowskich, którzy przez lata budowali wspólnotę opartą na współpracy, wzajemnym wsparciu i odpowiedzialności za rozwój społeczeństwa obywatelskiego. To właśnie ich codzienna praca sprawiła, że ZLOP stał się jednym z najważniejszych środowisk integrujących organizacje pozarządowe w regionie. Lata 2011–2015 potwierdziły, że niezależnie od skali realizowanych przedsięwzięć ZLOP pozostaje wierny swojej podstawowej misji – wspieraniu człowieka. Szczególne miejsce zajmowały działania skierowane do osób z niepełnosprawnościami, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Kontynuowane były projekty związane z funkcjonowaniem Biura Doradztwa i Kariery dla Osób Niepełnosprawnych. W kolejnych latach setki mieszkańców województwa korzystały z pomocy psychologów, prawników, doradców zawodowych i specjalistów rynku pracy. Dla wielu osób była to pierwsza szansa na uzyskanie profesjonalnego wsparcia, które pozwalało odzyskać wiarę we własne możliwości i podjąć aktywność zawodową. W działalności ZLOP coraz wyraźniej widoczna była idea kompleksowego wspierania osób potrzebujących. Nie chodziło jedynie o pomoc doraźną. Istotą działań było tworzenie warunków do samodzielności, aktywizacji i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Projekty takie jak „Aktywni Niepełnosprawni”, „Aktywni Niepełnosprawni na Bis” czy rozwój punktów doradczych w

różnych częściach województwa pokazywały, że organizacja potrafi skutecznie odpowiadać na realne potrzeby mieszkańców.

Nadal ważnym działaniem w tamtym okresie był rozwój Klubów Integracji Społecznej. To właśnie wokół nich skupiała się znacząca część działań aktywizacyjnych prowadzonych przez ZLOP. Programy „KIS na bis” oraz „KIS na bis III” nie były jedynie projektami finansowanymi ze środków europejskich. Dla wielu uczestników stały się początkiem nowego etapu życia. Osoby długotrwale bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym czy znajdujące się w kryzysie otrzymywały wsparcie psychologiczne, prawne i zawodowe. Uczyły się planowania kariery, budowania relacji społecznych oraz poruszania się po rynku pracy. Największym sukcesem tych działań były konkretne historie ludzi, którzy po latach bierności zawodowej odnajdywali swoje miejsce na rynku pracy. W wielu przypadkach udział w projektach kończył się podjęciem zatrudnienia, zdobyciem nowych kwalifikacji lub odzyskaniem poczucia sprawczości. To właśnie takie efekty najlepiej pokazują znaczenie działalności ZLOP dla lokalnych społeczności.

W drugiej połowie drugiej dekady ZLOP również coraz mocniej angażował się w rozwój ekonomii społecznej. Organizacja dostrzegała, że aktywizacja społeczna i zawodowa wymaga tworzenia trwałych rozwiązań, które pozwolą osobom zagrożonym wykluczeniem odzyskać niezależność ekonomiczną. Związek uczestniczył w projektach wspierających powstawanie i rozwój spółdzielni socjalnych oraz inicjatyw przedsiębiorczości społecznej. Współpracował z partnerami regionalnymi i ogólnopolskimi przy tworzeniu modeli wsparcia dla organizacji społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Działania te wpisywały się w szerszy proces budowania nowoczesnego sektora obywatelskiego, który nie ogranicza się wyłącznie do działalności pomocowej, ale staje się aktywnym uczestnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Przykładem może być realizowany przez ZLOP był program „Trampolina – Regionalny Program Wspierania Inicjatyw Obywatelskich”. Projekt ten stał się symbolem nowego etapu działalności organizacji. Dzięki środkom pozyskanym z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich możliwe było wsparcie dziesiątek młodych organizacji, grup nieformalnych i inicjatyw lokalnych. Program pozwalał realizować pomysły mieszkańców, którzy wcześniej nie mieli dostępu do źródeł finansowania swoich działań.

W wielu miejscowościach województwa dzięki „Trampolinie” powstawały nowe inicjatywy społeczne, kulturalne, edukacyjne i integracyjne. Program nie tylko dostarczał środków finansowych, ale przede wszystkim budował w mieszkańcach przekonanie, że warto działać i angażować się w sprawy lokalne. Był to jeden z najważniejszych wkładów ZLOP w rozwój aktywności obywatelskiej regionu.

Drugą połowę dekady charakteryzował także dynamiczny rozwój samego Związku. Liczba organizacji członkowskich rosła z roku na rok, obejmując coraz szersze spektrum działań społecznych, edukacyjnych, sportowych, kulturalnych i pomocowych. Powstawały i rozwijały się ośrodki rejonowe, organizowano spotkania integracyjne, szkolenia i konferencje. Szczególną rolę odegrał kwartalnik „Lubuszenie”, który stał się platformą wymiany doświadczeń i prezentacji dobrych praktyk organizacji członkowskich. Równocześnie rozwijano współpracę z Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych, WRZOS-em oraz wieloma partnerami samorządowymi i społecznymi. Dzięki temu lubuskie organizacje mogły uczestniczyć w debacie dotyczącej rozwoju sektora obywatelskiego na poziomie krajowym. Nie sposób mówić o działalności ZLOP bez podkreślenia znaczenia współpracy polsko-niemieckiej. Partnerstwo z Parytetowym Związkiem Socjalnym Brandenburgii było jednym z najtrwalszych i najbardziej wartościowych elementów działalności organizacji. Wspólne projekty, wizyty studyjne, wymiana doświadczeń oraz działania realizowane w ramach programu „Akcja Człowiek” pozwalały nie tylko rozwijać kompetencje organizacji, ale również budować wzajemne zrozumienie pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy. Partnerstwo to pokazywało, że problemy społeczne mają często podobny charakter niezależnie od kraju, a skuteczne rozwiązania rodzą się dzięki współpracy i otwartości na doświadczenia innych.

Dojrzałość, ekonomia społeczna i budowanie kapitału obywatelskiego

Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w latach 2013–2015

W historii każdej organizacji przychodzi moment, kiedy lata budowania struktur, zdobywania doświadczeń i tworzenia partnerstw zaczynają przynosić trwałe efekty. Dla Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych takim okresem były lata 2013–2015. Był to czas organizacyjnej dojrzałości, umacniania pozycji lidera sektora obywatelskiego w województwie lubuskim oraz rozwijania inicjatyw, które na trwałe wpisały się w krajobraz społeczny regionu. Po niemal dwóch dekadach działalności ZLOP był już organizacją rozpoznawalną, posiadającą stabilne struktury, doświadczoną kadrę i szeroką sieć partnerów. Jednak największą wartością pozostawało to, że pomimo rosnącej skali działalności nie utracił swojego społecznego charakteru. Nadal najważniejsi byli ludzie – osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby z niepełnosprawnościami, liderzy lokalnych organizacji i mieszkańcy małych miejscowości, którzy dzięki wsparciu Związku mogli realizować własne inicjatywy i marzenia.

Jak wcześniej wspomniano jednym z najważniejszych przedsięwzięć realizowanych w tym okresie był projekt „KIS na Bis III”. Stanowił on kontynuację wcześniejszych działań prowadzonych przez Kluby Integracji Społecznej i był naturalnym rozwinięciem wypracowanego przez ZLOP modelu aktywizacji społecznej oraz zawodowej. Projekt skierowany był do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatów zielonogórskiego i międzyrzeckiego oraz z Zielonej Góry. Jego uczestnicy otrzymywali kompleksowe wsparcie obejmujące pomoc psychologiczną, doradztwo zawodowe, szkolenia oraz możliwość odbywania staży. Dzięki temu mogli nie tylko zdobywać nowe kwalifikacje, ale przede wszystkim odzyskiwać poczucie wpływu na własne życie. Największą wartością programu były jego rezultaty. Choć pierwotnie zakładano udział stu osób, wsparciem objęto znacznie większą grupę beneficjentów. Wielu uczestników podjęło zatrudnienie lub zdobyło kwalifikacje umożliwiające wejście na rynek pracy. Za każdą z tych liczb kryły się indywidualne historie ludzi, którzy dzięki otrzymanej pomocy odzyskali nadzieję na zmianę swojej sytuacji życiowej. Dla ZLOP projekt ten był dowodem, że wieloletnia praca nad tworzeniem systemu integracji społecznej przynosi wymierne efekty. Organizacja nie tylko pomagała ludziom wychodzić z kryzysów, ale również budowała model wsparcia, który mógł być wykorzystywany przez inne podmioty działające na rzecz aktywizacji społecznej.

W drugiej połowie drugiej dekady coraz większego znaczenia nabierała ekonomia społeczna. ZLOP dostrzegał, że skuteczna pomoc społeczna powinna prowadzić do samodzielności ekonomicznej, a organizacje pozarządowe mogą odgrywać istotną rolę w tworzeniu miejsc pracy oraz rozwoju lokalnych społeczności. Dlatego również nasza organizacja aktywnie angażowała się w działania związane z rozwojem przedsiębiorczości społecznej. Współpracowała z partnerami regionalnymi i ogólnopolskimi

przy tworzeniu systemów wsparcia dla organizacji społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Szczególne znaczenie miały działania prowadzone w ramach ośrodków wspierających rozwój sektora obywatelskiego i przedsiębiorczości społecznej. W tym czasie ZLOP coraz częściej uczestniczył w debatach dotyczących ekonomii społecznej, aktywizacji zawodowej i budowania lokalnych partnerstw. Organizacja była postrzegana jako jeden z najważniejszych promotorów idei łączenia działalności społecznej z aktywnością gospodarczą służącą wspólnemu dobru. Znaczącym wydarzeniem było przystąpienie do Nadodrzańskiego Klastra Ekonomii Społecznej, skupiającego organizacje z województw zachodniej Polski. Partnerstwo to otworzyło nowe możliwości współpracy oraz realizacji przedsięwzięć skierowanych do seniorów, osób z niepełnosprawnościami i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Jeżeli jeden projekt miałby symbolizować dojrzałość ZLOP jako organizacji wspierającej rozwój społeczeństwa obywatelskiego, byłaby nim bez wątpienia „Trampolina – Regionalny Program Wspierania Inicjatyw Obywatelskich”. Program realizowany dzięki środkom Funduszu Inicjatyw Obywatelskich był odpowiedzią na potrzeby młodych organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i inicjatyw lokalnych. Jego celem było wyrównywanie szans oraz wzmacnianie potencjału tych środowisk, które często dysponowały ogromną energią społeczną, ale nie posiadały wystarczających zasobów finansowych i organizacyjnych. Dzięki „Trampolinie” dziesiątki grup mogły realizować własne projekty dotyczące edukacji, kultury, integracji społecznej, aktywizacji mieszkańców i rozwoju lokalnych społeczności. Program wspierał zarówno młode organizacje, jak i grupy nieformalne, dając im możliwość zdobywania doświadczenia oraz budowania własnej pozycji w środowisku lokalnym. W praktyce oznaczało to setki osób zaangażowanych w działania społeczne, nowe inicjatywy obywatelskie oraz rozwój lokalnego kapitału społecznego. Program stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych przedsięwzięć realizowanych przez ZLOP i ważnym elementem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w województwie lubuskim.

W miarę rozwoju organizacji coraz większą rolę odgrywała komunikacja i wymiana doświadczeń pomiędzy członkami Związku. Odpowiedzią na tę potrzebę było wydawanie kwartalnika „Lubuszanie”. Czasopismo stało się platformą prezentowania dobrych praktyk, informowania o projektach oraz promowania aktywności organizacji członkowskich. Trafiało do stowarzyszeń, fundacji, bibliotek, urzędów i instytucji publicznych, budując świadomość znaczenia sektora obywatelskiego w regionie. „Lubuszanie” pełnili rolę kroniki społecznej aktywności województwa. Dzięki publikowanym materiałom możliwe było dokumentowanie działań organizacji, upowszechnianie wiedzy oraz wzmacnianie poczucia wspólnoty wśród członków ZLOP.

Choć czasopismo zakończyło swoją działalność w 2015 roku, pozostawiło po sobie cenne świadectwo rozwoju lubuskiego sektora pozarządowego.

Drugą połowę dekady charakteryzował również rozwój regionalnych struktur organizacyjnych Związku. Funkcjonujące w Gorzowie Wielkopolskim, Międzyrzeczu i Wschowie ośrodki rejonowe prowadziły działania doradcze, szkoleniowe i integracyjne. Wspierały organizacje pozarządowe, wolontariuszy oraz grupy nieformalne, a także pomagały w tworzeniu nowych inicjatyw obywatelskich. Dzięki tym strukturom działalność ZLOP nie koncentrowała się wyłącznie w Zielonej Górze. Organizacja była obecna w różnych częściach województwa, odpowiadając na lokalne potrzeby i budując relacje z mieszkańcami. Ważną rolę odgrywały również szkolenia, warsztaty i konsultacje prowadzone przez Związek. Obejmowały one zagadnienia związane z zarządzaniem organizacjami, pozyskiwaniem funduszy, współpracą międzysektorową, aktywizacją społeczną oraz funkcjonowaniem rad działalności pożytku publicznego. Dzięki nim setki społeczników zdobywały wiedzę niezbędną do skutecznego działania.

Najbardziej wymiernym sukcesem drugiej dekady był dynamiczny rozwój liczby organizacji członkowskich. Pod koniec 2015 roku ZLOP zrzeszał już 226 stowarzyszeń i fundacji. Był to wynik imponujący, szczególnie jeśli przypomnieć, że u podstaw organizacji znajdowało się zaledwie siedemnaście podmiotów. Za tym wzrostem nie kryła się jedynie skuteczna rekrutacja nowych członków. Było to przede wszystkim potwierdzenie, że organizacje pozarządowe widzą w ZLOP partnera, rzecznika i źródło wsparcia. Rosnąca liczba członków świadczyła o sile idei współpracy oraz o zaufaniu budowanym przez wiele lat. Dlatego nie sposób opowiadać o drugiej dekadzie działalności ZLOP bez wspomnienia ludzi, którzy nadawali kierunek rozwojowi organizacji. Szczególną rolę odegrał Romuald Malinowski – wieloletni prezes Związku, którego wizja i konsekwencja pozwoliły przeprowadzić organizację przez okres dynamicznego rozwoju. To pod jego kierownictwem ZLOP stał się znaczącym partnerem dla administracji publicznej, środowiska akademickiego oraz organizacji społecznych. Ważną postacią był również Włodzimierz Szopiński, zaangażowany w rozwój dialogu obywatelskiego i działalność rad pożytku publicznego. Istotny wkład w rozwój organizacji wносиła Zofia Kulikowska, aktywnie działająca na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami i lokalnych partnerstw społecznych. Ogromne znaczenie miała także Agata Nolka-Metrykowska, która przez wiele lat odpowiadała za funkcjonowanie biura, realizację projektów oraz rozwój potencjału organizacyjnego Związku. To właśnie dzięki pracy takich osób możliwe było skuteczne zarządzanie coraz większą liczbą przedsięwzięć i partnerstw. Obok nich działały dziesiątki innych liderów, wolontariuszy, pracowników i społeczników. To oni tworzyli prawdziwą siłę ZLOP.

Podsumowanie drugiej dekady działalności ZLOP (2006–2015)

Druga dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych była czasem głębokiej transformacji. Organizacja, która na początku tego okresu była przede wszystkim federacją organizacji społecznych, pod koniec dekady stała się regionalnym centrum wspierania społeczeństwa obywatelskiego.

Najważniejszą zmianą było przejście od integracji środowiska do aktywnego budowania jego potencjału. ZLOP tworzył miejsca wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwijał poradnictwo dla osób z niepełnosprawnościami, wspierał młode organizacje pozarządowe oraz inicjował działania z zakresu ekonomii społecznej.

Do najważniejszych osiągnięć dekady należy zaliczyć:

- rozwój Klubów Integracji Społecznej i programów aktywizacyjnych,
- stworzenie trwałego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami,
- realizację projektów „KIS na Start”, „KIS na Bis” i „KIS na Bis III”,
- rozwój Biura Doradztwa i Kariery,
- realizację programu „Trampolina”,
- budowę regionalnych struktur wsparcia organizacji pozarządowych,
- rozwój współpracy polsko-niemieckiej,
- zaangażowanie w rozwój ekonomii społecznej,
- wydawanie kwartalnika „Lubuszanie”,
- wzrost liczby członków do ponad dwustu organizacji.

Jednak największym osiągnięciem drugiej dekady nie były projekty ani statystyki. Było nim stworzenie trwałej wspólnoty ludzi zaangażowanych w rozwój regionu. Wspólnoty, która potrafiła łączyć doświadczenie z innowacyjnością, profesjonalizm z wrażliwością społeczną oraz lokalne działania z myśleniem o przyszłości całego województwa.

Dzięki temu Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych wkroczył w trzecią dekadę swojej działalności jako organizacja dojrzała, silna i gotowa na nowe wyzwania. Fundamentem tego sukcesu pozostali ludzie – społecznicy, wolontariusze, liderzy organizacji i partnerzy, którzy przez lata udowadniali, że społeczeństwo obywatelskie buduje się przede wszystkim poprzez współpracę, zaufanie i odpowiedzialność za wspólne dobro.

Podsumowanie drugiej dekady działalności ZLOP (2006–2015)

Druga dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych była okresem dojrzewania organizacji i jej przekształcania się z regionalnej federacji organizacji społecznych w silne, profesjonalne i rozpoznawalne centrum wsparcia trzeciego sektora.

Najważniejszą zmianą było przejście od integracji środowiska do jego aktywnego wzmacniania poprzez profesjonalne usługi doradcze, szkoleniowe i projektowe. ZLOP stał się organizacją zdolną do realizacji dużych przedsięwzięć finansowanych ze środków krajowych i europejskich, nie tracąc przy tym społecznego charakteru.

Do najważniejszych osiągnięć dekady należy zaliczyć:

- dynamiczny wzrost liczby organizacji członkowskich,
- rozwój sieci ośrodków regionalnych,
- utworzenie i rozwój Klubów Integracji Społecznej,
- rozwój Biura Doradztwa i Kariery dla Osób Niepełnosprawnych,
- realizację programów aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem,
- wdrażanie działań z zakresu ekonomii społecznej,
- uruchomienie programu „Trampolina” wspierającego lokalne inicjatywy obywatelskie,
- rozwój współpracy z WRZOS, OFOP oraz partnerami samorządowymi,
- umocnienie wieloletniej współpracy polsko-niemieckiej,
- budowę trwałego systemu wsparcia organizacji pozarządowych w województwie lubuskim.

Największym osiągnięciem nie były jednak projekty, dotacje czy statystyki. Było nim stworzenie środowiska ludzi, którzy potrafili współpracować ponad podziałami, wspólnie rozwiązywać problemy społeczne i budować społeczeństwo obywatelskie oparte na solidarności, odpowiedzialności i wzajemnym szacunku.

To właśnie dzięki doświadczeniom zdobytym w latach 2006–2015 Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych wkroczył w trzecią dekadę swojej działalności jako organizacja dojrzała, silna i gotowa na kolejne wyzwania. Fundamentem tego sukcesu pozostali ludzie – społecznicy, wolontariusze, liderzy organizacji i partnerzy, którzy przez lata udowadniali, że wspólne działanie naprawdę zmienia rzeczywistość.

Trzecia dekada działalności Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych

Czas dojrzałości, odpowiedzialności i nowych wyzwań (2016–2025).

Kiedy doświadczenie staje się zobowiązaniem

Jesienią 2016 roku w Filharmonii Zielonogórskiej spotkali się ludzie, których życiowe drogi od wielu lat przecinały się wokół jednej idei – przekonania, że wspólne działanie może zmieniać świat wokół nas. Był listopadowy wieczór. Sala wypełniona była przedstawicielami stowarzyszeń, fundacji, samorządów, instytucji publicznych i partnerów społecznych. Nie było to jednak zwykłe spotkanie jubileuszowe. Dla wielu obecnych stanowiło ono okazję do spojrzenia wstecz na dwadzieścia lat wspólnej pracy, ale także do zastanowienia się, co przyniosą kolejne lata. Prezes Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych Romuald Malinowski przypominał historię organizacji – od czasów, gdy w połowie lat dziewięćdziesiątych kilkanaście stowarzyszeń postanowiło połączyć siły, po moment, gdy ZLOP stał się jedną z największych federacji organizacji pozarządowych w zachodniej Polsce. Na sali obecni byli ludzie, którzy tę historię tworzyli od początku, ale także młodszy działacze, dla których ZLOP był już naturalnym elementem społecznego krajobrazu województwa lubuskiego. Uroczystość miała wyjątkowy charakter również dlatego, że Związek został uhonorowany Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Lubuskiego, a dziesiątki społeczników oraz organizacji otrzymały jubileuszowe medale będące wyrazem uznania dla ich pracy na rzecz mieszkańców regionu.

Dwadzieścia lat działalności mogło skłaniać do poczucia satysfakcji. Jednak dla ludzi tworzących ZLOP jubileusz nie był zakończeniem pewnego etapu. Był początkiem nowego rozdziału.

Nowe pokolenie obywateli

Kolejne lata pokazały, że jednym z najważniejszych wyzwań staje się zaangażowanie młodych ludzi w życie społeczne. Zmieniało się pokolenie działaczy. Coraz częściej pojawiały się pytania, jak zachęcić młodzież do aktywności obywatelskiej, jak nauczyć odpowiedzialności za lokalną wspólnotę i jak sprawić, aby młodzi mieszkańcy województwa uwierzyli, że ich głos ma znaczenie. Odpowiedzią stały się Lubuskie Inicjatywy Młodzieżowe. Kiedy w 2017 roku ogłoszono nabór do programu, nikt nie spodziewał się tak ogromnego zainteresowania. Do

ZLOP wpłynęło blisko siedemset wniosków przygotowanych przez młodzieżowe grupy nieformalne oraz organizacje społeczne. Za każdym formularzem kryły się konkretne pomysły: warsztaty artystyczne, projekty ekologiczne, wydarzenia sportowe, działania profilaktyczne, inicjatywy edukacyjne czy przedsięwzięcia integrujące mieszkańców małych miejscowości. Dla pracowników i wolontariuszy ZLOP był to niezwykle sygnał. Okazało się, że młodzi ludzie nie są obojętni wobec spraw publicznych. Potrzebują jedynie przestrzeni, wsparcia i zaufania. Program szybko stał się czymś więcej niż konkursem grantowym. Stał się szkołą obywatelskiego zaangażowania. W wielu miejscowościach województwa po raz pierwszy od lat młodzież samodzielnie organizowała wydarzenia dla swoich rówieśników. Powstawały nowe grupy społeczne, rozwijały się lokalne inicjatywy, a młodzi mieszkańcy odkrywali, że mogą wpływać na otoczenie, w którym żyją.

Była to inwestycja, której efektów nie dało się zmierzyć wyłącznie liczbą podpisanych umów czy wydatkowanych środków. Najważniejszym rezultatem było budowanie pokolenia świadomych obywateli.

Choć ZLOP rozwijał działania skierowane do młodzieży, nie zapominał o tych, którzy najbardziej potrzebowali wsparcia. W kolejnych latach ogromne znaczenie miały projekty „Razem przeciw wykluczeniu” oraz „Lepsze jutro”. Dla osób postronnych mogły one wyglądać jak kolejne przedsięwzięcia finansowane z funduszy europejskich. W rzeczywistości były czymś znacznie ważniejszym. Były historiami ludzi. Historii samotnej matki, która po wielu latach bezrobocia odyskiwała wiarę w siebie. Historii osoby z niepełnosprawnością, która po raz pierwszy od dawna mogła uczestniczyć w szkoleniu zawodowym. Historii mieszkańców małych miejscowości, którzy odnajdywali motywację do działania i odbudowywali relacje społeczne.

W ramach projektu „Razem przeciw wykluczeniu” wsparciem objęto niemal sto osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Uczestnicy korzystali z warsztatów psychologicznych, treningów kompetencji społecznych, doradztwa zawodowego i indywidualnej pomocy specjalistów. Nie chodziło jedynie o znalezienie pracy. Chodziło o przywrócenie ludziom poczucia sprawczości i godności. Podobne cele realizował projekt „Lepsze jutro”. W jego ramach w różnych częściach województwa powstawały Punkty Aktywizacji Społeczno-Zawodowej. Były to miejsca spotkań, rozmów, szkoleń i wsparcia. Często właśnie tam osoby znajdujące się w trudnej sytuacji po raz pierwszy od wielu lat doświadczały zainteresowania i życzliwości. To dlatego wiele osób wspominało później, że uczestnictwo w

projekcie zmieniło nie tylko ich sytuację zawodową, ale przede wszystkim sposób myślenia o własnym życiu.

W tym samym czasie rozwijał się również sam Związek. Do organizacji przystępowały kolejne fundacje, stowarzyszenia, kluby sportowe i inicjatywy obywatelskie. Pod koniec drugiej dekady liczba organizacji członkowskich przekroczyła 260. Był to efekt wielu lat konsekwentnej pracy, ale także rosnącego zaufania środowiska pozarządowego. ZLOP coraz częściej pełnił rolę rzecznika organizacji społecznych wobec administracji publicznej. Uczestniczył w konsultacjach, współtworzył rozwiązania dotyczące polityki społecznej oraz reprezentował lubuskie organizacje w strukturach ogólnopolskich. Nie była to jednak pozycja wynikająca z formalnej władzy. Autorytet ZLOP budowany był przez lata dzięki zaangażowaniu Prezesa Zarządu ZLOP Romualda Malinowskiego i jego współpracowników, a także partnerstwu, wiarygodności i gotowości do współpracy. Właśnie dlatego, kiedy pojawiały się nowe inicjatywy dotyczące ekonomii społecznej, aktywizacji obywatelskiej czy współpracy międzynarodowej, naturalnym partnerem dla wielu instytucji stawał się właśnie Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych.

Tak rozpoczęła się trzecia dekada działalności organizacji – dekada, która miała przynieść zarówno okres dynamicznego rozwoju, jak i największą próbę solidarności w historii współczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

Regionalny lider w czasach nowych wyzwań- lata 2019–2020

Rok 2019 był dla Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych momentem szczególnym. Po ponad dwóch dekadach działalności organizacja osiągnęła pozycję, o której jej założyciele mogli kiedyś jedynie marzyć. Nie był to sukces mierzony wyłącznie liczbą członków, wysokością budżetu czy liczbą realizowanych projektów. Znacznie ważniejsze było coś innego. W całym województwie lubuskim ZLOP zaczął być postrzegany jako naturalny reprezentant organizacji obywatelskich. Coraz częściej samorządy, instytucje publiczne i partnerzy społeczni zwracali się do Związku nie tylko jako realizatora projektów, ale również jako rzecznika środowiska pozarządowego. Był to efekt wielu lat konsekwentnej pracy. Przez lata ZLOP nauczył się budować mosty pomiędzy organizacjami działającymi w różnych częściach województwa. Łączył organizacje zajmujące się pomocą społeczną, kulturą, edukacją, sportem, integracją

osób z niepełnosprawnościami, rozwojem obszarów wiejskich czy działalnością senioralną. Właśnie ta różnorodność stała się jedną z największych wartości Związku.

W 2019 roku organizacja zrzeszała już ponad 260 stowarzyszeń i fundacji. Były wśród nich zarówno duże organizacje prowadzące wielomilionowe projekty, jak i niewielkie stowarzyszenia działające w małych miejscowościach. Dla wszystkich ZLOP pozostawał wspólnym domem. W tym czasie coraz wyraźniej zaczynały wybrzmiewać nowe wyzwania społeczne. Jednym z nich było starzenie się społeczeństwa. Lubuskie, podobnie jak cały kraj, stawiało przed koniecznością tworzenia nowych form wsparcia dla osób starszych. Działacze ZLOP dostrzegali ten problem od dawna. Podczas spotkań zarządu coraz częściej rozmawiano o potrzebach seniorów, o samotności osób starszych, o konieczności budowania systemów wsparcia oraz miejsc aktywności społecznej. Z tych rozmów zrodziła się idea stworzenia Fundacji „Jesień Życia”. Nie była to jedynie kolejna organizacja. Była wyrazem przekonania, że społeczeństwo obywatelskie musi odpowiadać na wyzwania, które pojawiają się wraz ze zmianami demograficznymi. W tworzenie fundacji zaangażowali się działacze od lat związani z ruchem senioralnym województwa lubuskiego. Wśród nich znaleźli się między innymi Wojciech Brodziński, Henryk Kubiak, Brygida Wróblewska czy Krystyna Orwat. Dla wielu osób był to symboliczny moment pokazujący, że ZLOP nie tylko reaguje na bieżące potrzeby, ale także potrafi patrzeć w przyszłość. Jednocześnie rozwijano współpracę międzynarodową. Bliskość granicy sprawiała, że od początku działalności Związku ważnym elementem była współpraca z partnerami niemieckimi. W 2019 roku pojawiły się nowe inicjatywy związane z ochroną klimatu, edukacją obywatelską i rozwojem organizacji pogranicza. Coraz wyraźniej dostrzegano, że problemy współczesnego świata nie kończą się na granicach państw, a odpowiedzi na nie należy szukać wspólnie. Nikt jednak nie przypuszczał, że już kilka miesięcy później świat zmieni się bardziej niż przez poprzednie dwadzieścia lat.

Pandemia COVID-19 – egzamin z odpowiedzialności, solidarności i siły wspólnoty

W historii każdej organizacji przychodzą momenty, które na zawsze zmieniają sposób myślenia o jej misji i roli w społeczeństwie. Dla Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych takim doświadczeniem bez wątpienia była pandemia COVID-19. Jeszcze na początku 2020 roku nic nie zapowiadało, że świat stanie przed jednym z największych kryzysów społecznych od zakończenia II wojny światowej. Organizacje pozarządowe planowały kolejne projekty,

szkolenia, spotkania i wydarzenia integracyjne. W biurach przygotowywano harmonogramy działań, podpisywano umowy, organizowano konferencje i warsztaty. Wszystko wydawało się przewidywalne. W marcu rzeczywistość zmieniła się niemal z dnia na dzień. Pandemia zatrzymała życie społeczne. Zamknięto szkoły, urzędy, instytucje kultury i wiele miejsc pracy. Ograniczenia sanitarne sprawiły, że ludzie zostali od siebie odizolowani. W przestrzeni publicznej pojawiły się niepewność, lęk i poczucie zagrożenia, których wcześniej nie doświadczano na taką skalę. Dla organizacji pozarządowych był to szok.

Przez lata działalność społeczna opierała się na bezpośrednim kontakcie z drugim człowiekiem. Spotkania, rozmowy, szkolenia, wydarzenia integracyjne, grupy wsparcia czy działania wolontariackie stanowiły fundament codziennej pracy. Tymczasem nagle okazało się, że wszystko to stało się niemożliwe lub bardzo ograniczone. Przed podobnym wyzwaniem stanął również Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Pierwsze tygodnie pandemii wymagały szybkiego podejmowania decyzji i poszukiwania nowych rozwiązań. Konieczne było przeorganizowanie pracy biura, dostosowanie sposobu realizacji projektów do nowych warunków oraz utrzymanie kontaktu z organizacjami członkowskimi rozszanymi po całym województwie. Po raz pierwszy w historii wiele spotkań zarządu, konsultacji i działań projektowych przeniesiono do przestrzeni internetowej. Wideokonferencje, które wcześniej były jedynie dodatkiem do codziennej pracy, stały się podstawowym narzędziem komunikacji. Dla wielu organizacji był to trudny proces uczenia się nowych technologii i nowych sposobów współpracy.

Jednak największym wyzwaniem nie były kwestie organizacyjne. Najważniejsze było pytanie, jak pomagać ludziom wtedy, gdy wszyscy muszą zachowywać dystans. Pandemia szczególnie mocno dotknęła osoby starsze, samotne, przewlekłe chore oraz osoby z niepełnosprawnościami. To właśnie one znalazły się w grupie najwyższego ryzyka. Wielu seniorów przez wiele tygodni nie opuszczało swoich mieszkań. Dla części z nich jedynym kontaktem ze światem pozostawał telefon. W tym czasie organizacje zrzeszone w ZLOP po raz kolejny udowodniły, że społeczeństwo obywatelskie jest czymś znacznie więcej niż zbiorem instytucji i procedur. W różnych częściach województwa spontanicznie organizowano pomoc sąsiedzką. Wolontariusze robili zakupy osobom starszym, dostarczali leki, pomagali w załatwianiu codziennych spraw i utrzymywali kontakt z osobami pozostającymi w izolacji. W wielu miejscowościach lokalne stowarzyszenia stawały się pierwszym ogniwem wsparcia dla

mieszkańców. Była to pomoc cicha i często niewidoczna. Nie trafiała na pierwsze strony gazet. Nie towarzyszyły jej oficjalne uroczystości ani konferencje prasowe. A jednak właśnie wtedy najpełniej objawił się sens działalności społecznej.

W czasie pandemii szczególnego znaczenia nabrały również projekty realizowane przez ZLOP na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wiele z tych osób znalazło się w jeszcze trudniejszej sytuacji niż przed wybuchem kryzysu. Ograniczony dostęp do instytucji publicznych, problemy zdrowotne, pogarszająca się sytuacja ekonomiczna oraz samotność sprawiały, że wsparcie organizacji społecznych stawało się niezbędne. Pracownicy i współpracownicy Związku starali się utrzymywać kontakt z uczestnikami projektów, organizować konsultacje telefoniczne i zdalne formy doradztwa. W wielu przypadkach pomoc wykraczała daleko poza formalne obowiązki wynikające z realizowanych projektów. Najpierw był człowiek. Dokumenty, procedury i harmonogramy schodziły na dalszy plan. To właśnie ta postawa sprawiła, że mimo ogromnych trudności udało się zachować ciągłość działań oraz utrzymać relacje z osobami korzystającymi ze wsparcia.

Pandemia stała się także ważną lekcją dla samego ZLOP. Pokazała, jak ważna jest elastyczność, umiejętność szybkiego reagowania i gotowość do działania w nieprzewidywalnych warunkach. Organizacja, która przez wiele lat budowała swoje doświadczenie w pracy projektowej i społecznej, musiała nauczyć się funkcjonować w rzeczywistości, której nikt wcześniej nie planował. Jednocześnie kryzys ujawnił ogromną siłę środowiska organizacji pozarządowych. Okazało się, że organizacje społeczne potrafią działać szybko, skutecznie i blisko ludzi. Tam, gdzie instytucje publiczne nie zawsze mogły dotrzeć natychmiast, pojawiali się wolontariusze, społecznicy i lokalni liderzy. To oni często jako pierwsi dostrzegali potrzeby mieszkańców i organizowali pomoc. Dla wielu osób pandemia była doświadczeniem samotności. Dla środowiska skupionego wokół ZLOP stała się natomiast doświadczeniem solidarności. Nigdy wcześniej tak wyraźnie nie było widać, jak wielką wartość stanowią więzi budowane przez lata pomiędzy organizacjami, wolontariuszami i mieszkańcami regionu. Kryzys pokazał, że prawdziwa siła społeczeństwa obywatelskiego ujawnia się nie wtedy, gdy wszystko układa się dobrze, lecz wtedy, gdy pojawiają się trudności.

Pandemia COVID-19 stała się więc nie tylko jednym z najtrudniejszych okresów w historii Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Stała się również momentem, który potwierdził sens jego istnienia. Pokazała, że organizacje pozarządowe nie są dodatkiem do systemu

społecznego, ale jego niezbędnym elementem. Są miejscem, gdzie rodzi się solidarność, gdzie ludzie uczą się odpowiedzialności za innych i gdzie nawet w najtrudniejszych chwilach można znaleźć wsparcie. Kiedy po wielu miesiącach ograniczeń życie zaczęło stopniowo wracać do normalności, ZLOP wychodził z tego doświadczenia jako organizacja silniejsza, bardziej świadoma swojej roli i jeszcze mocniej przekonana, że najważniejszym kapitałem każdej wspólnoty są ludzie. To właśnie oni pomogli przetrwać czas próby. I to dzięki nim Związek mógł wejść w kolejny etap swojej historii z poczuciem, że nawet największe kryzysy można pokonać, jeśli działa się razem.

Wolontariat – energia, która zmienia świat i siła, która buduje wspólnotę

W historii Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych zawsze najważniejsi byli ludzie. Przez trzy dekady działalności organizacja realizowała dziesiątki projektów, prowadziła szkolenia, wspierała organizacje społeczne i reprezentowała interesy sektora obywatelskiego. U podstaw wszystkich tych działań niezmiennie znajdowało się jednak zaangażowanie osób, które dobrowolnie poświęcały swój czas i energię dla innych. Dlatego nie jest przypadkiem, że jednym z najważniejszych kierunków rozwoju trzeciej dekady działalności ZLOP stał się właśnie wolontariat.

Choć idea społecznego zaangażowania towarzyszyła organizacji od początku jej istnienia, to dopiero doświadczenia końca drugiej dekady oraz wyzwania związane z pandemią COVID-19 pokazały, jak ogromny potencjał drzemie w mieszkańcach województwa lubuskiego. W wielu miejscowościach ludzie spontanicznie organizowali pomoc dla seniorów, osób samotnych czy rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Sąsiedzi pomagali sąsiadom, młodzi wspierali starszych, a organizacje społeczne stawały się naturalnym centrum lokalnej solidarności. Dla ZLOP był to sygnał, że warto stworzyć trwały system wspierania wolontariatu, który nie będzie jedynie odpowiedzią na sytuacje kryzysowe, ale stanie się stałym elementem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Kiedy Narodowy Instytut Wolności uruchamiał program Korpus Solidarności – Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018–2030, jego twórcy wychodzili z prostego założenia: społeczeństwo obywatelskie potrzebuje ludzi gotowych działać na rzecz innych, ale równie ważne jest tworzenie warunków, które pozwolą takim

osobom rozwijać swoje zaangażowanie. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych szybko dostrzegł znaczenie tej inicjatywy. Dzięki wieloletniemu doświadczeniu w integrowaniu organizacji społecznych oraz budowaniu partnerstw lokalnych ZLOP stał się naturalnym kandydatem do pełnienia roli regionalnego partnera programu. Tak rozpoczęła się jedna z najważniejszych inicjatyw obywatelskich trzeciej dekady działalności organizacji – Regionalne Partnerstwo dla Wolontariatu Województwa Lubuskiego. Było to przedsięwzięcie wyjątkowe. Po raz pierwszy działania związane z wolontariatem zostały zaplanowane w sposób systemowy i długofalowy. Nie chodziło jedynie o organizowanie pojedynczych akcji społecznych czy okazjonalnych wydarzeń. Celem było stworzenie trwałej sieci współpracy obejmującej organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, szkoły, samorządy i samych wolontariuszy.

Dla wielu osób wolontariat kojarzy się przede wszystkim z pomocą potrzebującym. W rzeczywistości jego znaczenie jest znacznie szersze. Wolontariat to szkoła obywatelskości. Stąd przedstawiciele ZLOP wielokrotnie podkreślali na różnego rodzaju forach, że wolontariat jest jedną z najskuteczniejszych szkół obywatelskiego zaangażowania. To właśnie dzięki niemu młodzi ludzie uczą się odpowiedzialności, współpracy i wrażliwości społecznej. To tutaj rodzą się przyszli liderzy organizacji pozarządowych, społecznicy i animatorzy lokalnych społeczności. Dlatego jednym z podstawowych zadań Regionalnego Partnerstwa dla Wolontariatu było budowanie kultury społecznego zaangażowania już od najmłodszych lat. Organizowano spotkania informacyjne, szkolenia, warsztaty oraz kampanie promujące ideę wolontariatu. Powstawały lokalne centra aktywności społecznej, które pomagały mieszkańcom znaleźć miejsce odpowiadające ich zainteresowaniom i możliwościom. Coraz częściej do działań angażowała się młodzież. Dla wielu młodych ludzi był to pierwszy kontakt z działalnością społeczną. Uczestnicząc w projektach wolontariackich, odkrywali, że mogą mieć realny wpływ na swoje otoczenie. Organizowali wydarzenia lokalne, pomagali przy akcjach charytatywnych, wspierali osoby starsze i angażowali się w działania edukacyjne. To doświadczenie często zmieniało ich sposób patrzenia na świat.

Tworzenie regionalnej sieci wolontariatu

Jednym z największych osiągnięć programu było stworzenie rozbudowanej sieci współpracy obejmującej cały region. Przez wiele lat organizacje społeczne działały głównie w swoich lokalnych środowiskach. Dzięki Partnerstwu Wolontariackiemu zaczęły tworzyć wspólny system wymiany doświadczeń i wzajemnego wsparcia. W różnych częściach województwa

organizowano spotkania sieciujące, konferencje i szkolenia dla koordynatorów wolontariatu. Uczestniczyli w nich przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, instytucji kultury, szkół oraz samorządów. Powstawały nowe partnerstwa i inicjatywy lokalne. Ważnym elementem działań było także podnoszenie jakości zarządzania wolontariatem. ZLOP szkolił osoby odpowiedzialne za współpracę z wolontariuszami, pokazując, że skuteczny wolontariat wymaga nie tylko dobrych chęci, ale również odpowiedniego przygotowania organizacyjnego. Dzięki temu coraz więcej organizacji zaczęło tworzyć własne programy wolontariackie, a wolontariusze otrzymywali profesjonalne wsparcie, szkolenia i możliwość rozwijania swoich kompetencji.

Szczególne znaczenie programu ujawniło się w okresie pandemii. To właśnie wtedy wolontariusze stali się jednym z najważniejszych filarów lokalnej pomocy społecznej. W całym województwie angażowali się w działania na rzecz osób starszych, samotnych i zagrożonych wykluczeniem. Dostarczali zakupy i leki, pomagali w codziennych obowiązkach, utrzymywali kontakt z osobami przebywającymi w izolacji. W wielu przypadkach byli jedynym łącznikiem pomiędzy seniorami a światem zewnętrznym. Pandemia pokazała, że wolontariat nie jest dodatkiem do systemu wsparcia społecznego. Jest jego niezbędnym elementem. To doświadczenie jeszcze bardziej umocniło przekonanie władz ZLOP, że rozwój wolontariatu powinien pozostać jednym z priorytetów organizacji.

Jednym z najcenniejszych efektów działań prowadzonych przez ZLOP było budowanie współpracy pomiędzy pokoleniami. W projektach wolontariackich spotykali się uczniowie, studenci, osoby aktywne zawodowo oraz seniorzy. Każda z tych grup wносиła coś wyjątkowego. Młodzi oferowali energię, kreatywność i otwartość na nowe technologie. Starsi dzielili się doświadczeniem, wiedzą życiową i umiejętnością budowania trwałych relacji społecznych. Wspólne działania przełamywały stereotypy i budowały wzajemne zrozumienie. W czasach, gdy coraz częściej mówi się o kryzysie więzi społecznych, takie doświadczenia miały ogromną wartość.

Wolontariat senioralny

Wolontariat senioralny to wyjątkowa forma aktywności społecznej, w której osoby starsze pomagają swoim rówieśnikom. Powstała ona na wzór amerykańskiego *Senior Corps*. To wsparcie oparte nie tylko na chęci niesienia pomocy, ale przede wszystkim na wzajemnym

zrozumieniu, życiowym doświadczeniu i empatii. Seniorzy najlepiej wiedzą, z jakimi wyzwaniami mierzą się osoby starsze – samotnością, problemami zdrowotnymi, ograniczoną mobilnością czy potrzebą zwykłej rozmowy. Dlatego ich pomoc jest często szczególnie cenna i skuteczna. Dlatego ZLOP wraz z Lubuskim Stowarzyszeniem Wsparcia Opiekunów i Osób Dotkniętych Chorobą Alzheimera zorganizował pierwsze w regionie inicjatywy wspierające wolontariat senioralny. Dziś Seniorzy-wolontariusze odwiedzają osoby samotne, pomagają w codziennych sprawach, towarzyszą podczas spacerów czy wizyt lekarskich, wspierają w korzystaniu z nowych technologii, a czasem po prostu są obok – słuchają, rozmawiają i dają poczucie, że nikt nie jest pozostawiony sam sobie. Takie działania budują więzi międzyludzkie i wzmacniają solidarność między osobami starszymi. Korzyści z wolontariatu senioralnego odczuwają zarówno osoby otrzymujące pomoc, jak i sami wolontariusze. Seniorzy korzystający ze wsparcia zyskują poczucie bezpieczeństwa, większą aktywność społeczną oraz poprawę samopoczucia. Często odzyskują wiarę w siebie i motywację do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności.

Równie wiele zyskują osoby angażujące się w pomoc innym. Wolontariat pozwala seniorom zachować aktywność fizyczną i społeczną, rozwijać zainteresowania oraz budować nowe relacje. Daje poczucie sprawczości, potrzeby i satysfakcji płynącej z pomagania drugiemu człowiekowi. Badania pokazują, że aktywność społeczna wpływa pozytywnie na zdrowie psychiczne, ogranicza poczucie osamotnienia i sprzyja zachowaniu dobrej kondycji emocjonalnej. Wolontariat senioralny przełamuje również stereotyp postrzegania osób starszych wyłącznie jako odbiorców pomocy. Pokazuje, że seniorzy są ogromnym kapitałem społecznym – dysponują wiedzą, doświadczeniem i energią, które mogą służyć innym. Dzięki ich zaangażowaniu lokalne społeczności stają się bardziej przyjazne, otwarte i solidarne. Pomagając innym seniorom, osoby starsze nie tylko zmieniają życie swoich rówieśników na lepsze. Zmieniają także własne życie, odnajdując nowe cele, przyjaźnie i poczucie sensu. Efekty działań organizacji partnerskich ZLOP w obszarze wolontariatu senioralnego są najlepszym dowodem na to, że potrzeba bycia potrzebnym nie zna wieku.

Kapitał, którego nie da się zmierzyć

Patrząc na rozwój wolontariatu w województwie lubuskim, łatwo skupić się na liczbach: liczbie przeszkolonych wolontariuszy, liczbie organizacji uczestniczących w programie czy liczbie

zrealizowanych działań. Jednak prawdziwe znaczenie tych inicjatyw trudno wyrazić za pomocą statystyk. Największym osiągnięciem było stworzenie środowiska ludzi, którzy uwierzyli, że mogą zmieniać swoje otoczenie. To właśnie oni stali się najcenniejszym kapitałem społecznym regionu. Dzięki ich zaangażowaniu wolontariat przestał być postrzegany jako okazjonalna pomoc, a zaczął być traktowany jako naturalny element aktywności obywatelskiej.

Dla Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych był to jeden z najważniejszych sukcesów trzeciej dekady działalności. Po wielu latach budowania organizacji, wspierania stowarzyszeń i realizacji projektów ZLOP po raz kolejny wrócił do źródła swojej misji. Do człowieka. Bo właśnie tam, w gotowości do bezinteresownej pomocy drugiemu człowiekowi, od zawsze rodziło się społeczeństwo obywatelskie, które Związek współtworzył przez trzydzieści lat swojej historii.

XXV- lecie wspólnej historii

W 2021 roku Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych świętował dwudziestopięciolecie działalności.

Ćwierć wieku. Dla organizacji społecznej to okres obejmujący całe pokolenie. Jubileusz miał szczególny charakter. Odbывał się w cieniu doświadczeń pandemii, która przypominała wszystkim, jak ważne są więzi społeczne oraz wzajemna odpowiedzialność. Podczas uroczystości wspominano ludzi, którzy przez lata tworzyli ZLOP.

Przywoływano nazwiska liderów, społeczników i wolontariuszy. Wspominano pierwsze projekty, pierwsze sukcesy, ale również trudne momenty, kryzysy i konflikty, które udało się przezwyciężyć.

Wielokrotnie powracało jedno zdanie:

Największym osiągnięciem ZLOP nie są projekty.

Największym osiągnięciem są ludzie.

Bo to właśnie oni przez dwadzieścia pięć lat budowali organizację, która stała się symbolem współpracy, solidarności i obywatelskiej odpowiedzialności w województwie lubuskim.

Po kryzysie. Lata 2022–2025 – odbudowa więzi, nowe wyzwania i społeczeństwo obywatelskie przyszłości

Każdy kryzys pozostawia po sobie ślad.

Pandemia COVID-19 odcisnęła go również na województwie lubuskim. Przez dwa lata mieszkańcy przyzwyczaili się do ograniczeń, dystansu społecznego i niepewności. Wiele organizacji pozarządowych funkcjonowało w nowych, często bardzo trudnych warunkach. Część inicjatyw została zawieszona, inne musiały całkowicie zmienić sposób działania. Wiele osób odczuwało zmęczenie, a niekiedy także zwątpienie.

Kiedy jednak życie społeczne zaczęło stopniowo wracać do normalności, bardzo szybko okazało się, że doświadczenia pandemii nie osłabiły środowiska skupionego wokół Związku Lubuskich Organizacji Pozarządowych. Stało się wręcz przeciwnie.

Lata 2022–2025 były okresem niezwyklej mobilizacji społecznej, odbudowy relacji międzyludzkich i poszukiwania nowych odpowiedzi na wyzwania współczesnego świata. Był to czas, w którym ZLOP po raz kolejny udowodnił, że jego największą siłą nie są projekty, budżety czy struktury organizacyjne, ale ludzie gotowi działać razem dla dobra wspólnego.

Gdy pomoc staje się odruchem

Wiosna 2022 roku przyniosła wydarzenia, które ponownie wystawiły społeczeństwo obywatelskie na próbę.

Wojna w Ukrainie wywołała falę solidarności niespotykaną od wielu lat. Do województwa lubuskiego zaczęli przybywać uchodźcy poszukujący bezpieczeństwa, schronienia i wsparcia. Wśród nich były przede wszystkim kobiety, dzieci i osoby starsze, które w ciągu kilku dni utraciły poczucie stabilności i bezpieczeństwa.

Podobnie jak podczas pandemii, organizacje pozarządowe znalazły się na pierwszej linii pomocy.

W wielu miejscowościach członkowie organizacji zrzeszonych w ZLOP organizowali zbiórki darów, pomagali w znalezieniu mieszkań, wspierali dzieci w adaptacji do nowych warunków oraz pomagali rodzinom odnaleźć się w obcym kraju. Dla wielu mieszkańców województwa była to kolejna lekcja solidarności i odpowiedzialności za drugiego człowieka.

Choć pomoc uchodźcom nie zawsze była realizowana w ramach dużych projektów czy programów grantowych, to właśnie te działania pokazały, jak ogromny potencjał tkwi w lokalnych społecznościach.

Po raz kolejny okazało się, że organizacje pozarządowe potrafią reagować szybciej niż rozbudowane instytucje, ponieważ są blisko ludzi i ich codziennych problemów.

Nowe pokolenie aktywistów

W kolejnych latach coraz wyraźniej można było dostrzec zmiany pokoleniowe zachodzące w lubuskim sektorze obywatelskim.

Organizacje, które powstawały dwadzieścia lub trzydzieści lat wcześniej, stopniowo przekazywały odpowiedzialność młodszym działaczom. Coraz częściej podczas spotkań, szkoleń i konferencji organizowanych przez ZLOP obok doświadczonych liderów pojawiali się młodzi społecznicy, którzy wnosili nowe pomysły, energię i sposób patrzenia na świat.

Dla Związku był to niezwykle ważny proces.

Od początku swojej działalności organizacja starała się nie tylko wspierać istniejące organizacje, ale również wychowywać kolejne pokolenia liderów społecznych. W trzeciej dekadzie efekty tej pracy były coraz bardziej widoczne.

Młodzi ludzie angażowali się w działania związane z ochroną środowiska, edukacją obywatelską, kulturą, zdrowiem psychicznym czy integracją społeczną. Coraz częściej wykorzystywali nowe technologie, media społecznościowe oraz innowacyjne formy komunikacji.

Jednocześnie nie tracili tego, co od początku było fundamentem działalności społecznej – przekonania, że najważniejsze są relacje międzyludzkie.

To spotkanie doświadczenia starszego pokolenia z energią młodszych działaczy stało się jednym z najcenniejszych procesów zachodzących w środowisku ZLOP.

Wolontariat jako fundament przyszłości

W latach 2022–2025 szczególnego znaczenia nabrały działania związane z rozwojem wolontariatu.

Program Regionalne Partnerstwo dla Wolontariatu stopniowo przekształcał się w trwały element krajobrazu społecznego województwa. Coraz więcej organizacji korzystało ze wsparcia koordynatorów wolontariatu, uczestniczyło w szkoleniach oraz tworzyło własne programy angażowania mieszkańców.

Zmieniało się również samo postrzeganie wolontariatu.

Nie był on już traktowany wyłącznie jako pomoc okazjonalna czy jednorazowa aktywność. Coraz częściej stawał się świadomym wyborem życiowym, sposobem budowania relacji społecznych i rozwijania własnych kompetencji.

Dla wielu młodych ludzi wolontariat stawał się pierwszym doświadczeniem odpowiedzialności za wspólnotę. Dla seniorów był okazją do dalszej aktywności społecznej. Dla organizacji oznaczał możliwość pozyskiwania nowych liderów i budowania trwałego zaangażowania obywatelskiego.

To właśnie dzięki takim działaniom ZLOP coraz mocniej umacniał swoją pozycję organizacji, która nie tylko reaguje na bieżące problemy, ale również inwestuje w przyszłość społeczeństwa obywatelskiego.

Współpraca zamiast rywalizacji

Jednym z najważniejszych osiągnięć tego okresu było dalsze rozwijanie współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi.

Przez wiele lat sektor pozarządowy w Polsce zmagał się z problemem rozproszenia działań. Organizacje często realizowały podobne cele, nie mając świadomości, że kilka kilometrów dalej ktoś mierzy się z identycznymi wyzwaniami.

ZLOP od początku swojego istnienia starał się przełamywać ten schemat.

W latach 2022–2025 organizacja jeszcze mocniej rozwijała ideę sieciowania organizacji społecznych. Organizowano spotkania regionalne, fora organizacji pozarządowych, szkolenia i konferencje pozwalające wymieniać doświadczenia oraz budować partnerstwa.

Coraz częściej powstawały projekty realizowane wspólnie przez kilka lub kilkanaście organizacji.

Był to znak dojrzewania całego sektora obywatelskiego województwa lubuskiego.

Zamiast konkurować o ograniczone zasoby, organizacje coraz częściej dostrzegały korzyści płynące ze współpracy.

Społeczeństwo obywatelskie w czasach niepewności

Lata 2022–2025 (2026?) były okresem pełnym wyzwań.

Wojna za wschodnią granicą, zmiany gospodarcze, rosnące koszty działalności organizacji oraz nieustannie zmieniające się potrzeby społeczne sprawiały, że sektor obywatelski musiał stale się rozwijać i dostosowywać do nowych warunków.

ZLOP wielokrotnie stawiał przed pytaniem, jak skutecznie wspierać organizacje w tak szybko zmieniającym się świecie.

Odpowiedź pozostawała jednak niezmienna.

Najważniejsze były relacje.

To właśnie dzięki zaufaniu budowanemu przez niemal trzydzieści lat organizacja mogła skutecznie integrować środowisko społeczne regionu. To dzięki współpracy możliwe było realizowanie kolejnych projektów, rozwijanie wolontariatu i odpowiadanie na nowe potrzeby mieszkańców.

Patrząc na lata 2022–2025 z perspektywy czasu, można odnieść wrażenie, że był to okres przygotowania do kolejnego etapu rozwoju.

ZLOP nie był już organizacją budującą swoją pozycję. Był organizacją, która tę pozycję wykorzystuje do wzmacniania innych. To właśnie w tym tkwiła największa zmiana trzeciej dekady działalności. Związek nie skupiał się już wyłącznie na własnym rozwoju. Coraz częściej stawał się przestrzenią, dzięki której rozwijać mogli się inni – organizacje, liderzy społeczni, wolontariusze i mieszkańcy województwa lubuskiego. A przecież dokładnie taka idea przyświecała jego twórcom trzydzieści lat wcześniej.

Podsumowanie i strategia na przyszłość

.....